



Styrelsen för Stiftelsen Riksbankens Jubileumsfonds berättelse över fondens verksamhet och förvaltning under 2017

Sammanfattning

Stiftelsen Riksbankens Jubileumsfond överlämnar i enlighet med sina stadgar härmed årsredovisning och förvaltningsberättelse för 2017. Därutöver ges en översikt över den forskningsstödjande verksamheten under samma tid.

Stockholm den 27 februari 2018

Göran Blomqvist

Verkställande direktör

Innehållsförteckning

Förord	3
Översikt över den forskningsstödjande verksamheten 2017	5
Arbetsätt, stödformer och kvalitetsbedömning	5
Beviljade forskningsanslag	7
Riktade satsningar	18
Övriga bidrag till forskning och kulturliv	23
Internationellt samarbete	24
Rönnergiska donationerna	26
Bidrag till lokalkostnader och indirekta kostnader	26
Uppföljning och utvärdering	26
Open access	27
Forskningskommunikation	27
Förvaltningsberättelse	29
Finansiell verksamhet	38
Den finansiella verksamheten – tio år i sammandrag	44
Tabell 1 Finansiellt resultat (KSEK) 2017	46
Resultaträkning (KSEK) 2017	48
Balansräkning (KSEK) 2017-12-31	49
Specifisering förändring eget kapital (KSEK)	51
Kassaflödesanalys (KSEK)	52
Redovisnings- och värderingsprinciper	53
Värdering materiella anläggningstillgångar	53
Värdering finansiella anläggningstillgångar	54
Värdering övriga finansiella instrument	55
Beviljade forskningsmedel	55
Eget kapital	55
Inkomstskatter	56
Skattestatus	56
Noter (KSEK) 2017-12-31	59
 <i>Bilagor</i>	
Donationernas marknadsvärde (belopp i KSEK)	77
Balansposters bokförda värde och jämförande marknadsvärde (KSEK) 2017	79

Förord

Som fristående stiftelse har Stiftelsen Riksbankens Jubileumsfond (RJ) ansvaret för att utveckla sin verksamhet och för att förvalta kapitalet på ett sådant sätt så att RJ:s höga ambitioner som forskningsfinansierare kan förverkligas. RJ:s främsta uppgift är att finansiera forskning av högsta kvalitet och att särskilt stödja den avancerade forskningen och internationella samarbeten.

Sammansättningen av RJ:s styrelse är en av historiska skäl betingad, men en fortsatt välfungerande kombination av fyra representanter för vetenskapen, sex för riksdagen samt två personer med särskild sakkunskap inom förmögensförvaltning. Vetenskapens representanter har det primära ansvaret för att RJ-finansierad forskning håller hög internationell kvalitet. Den ekonomiska expertisen i styrelsen bidrar främst till förvaltningen av stiftelskapitalet. Att riksdagsledamöter medverkar innebär en tydlig samhällskoppling och medför även att resultaten av forskning har lättare att nå beslutsfattare. Styrelsen värnar gemensamt om samhällets kunskapsförsörjning, på solid vetenskaplig grund, och att RJ fortsatt ska kunna utvecklas som en ledande forskningsfinansierare inom det humanistisk-samhällsvetenskapliga området.

Jubileumsfondens stöd är utformat för att ge forskarna tid och frihet att pröva nya, djärva forskningsidéer. RJ beviljar bidrag till både bestämda forskningsuppdrag, i form av projekt och program, och till framstående individer som ges flerårig finansiering. Beredningsgrupperna och kansliet följer noga de olika insatserna och utvärderar hur de fungerar. Med riktade, så kallade proaktiva satsningar, vill RJ stödja forskningens utveckling och nyorientering. RJ genomför sina insatser både i egen regi och i samarbete med andra finansierare och lärosätena. Samarbete leder ofta till större genomslag än vad en aktör på egen hand kan åstadkomma.

Arbetet i både styrelsen och beredningsgrupperna blir alltmer proaktivt. Sedan drygt ett år tillbaka arbetar styrelsen med att ta fram en ny forskningsstrategisk plan, som i första hand är avsedd att gälla perioden 2019–2023. Avsikten är att främja sådana satsningar och finansieringsformer där RJ kan utnyttja sina möjligheter som en självständig stiftelse med stark ekonomi. Styrelsen har vidare initierat en översyn av RJ:s berednings- och beslutsprocesser i syfte att transparens, legitimitet och effektivitet ska genomsyra dessa processer. I det arbetet ingår att ta ställning till riksdagsledamöternas fortsatta roll i beredningsgrupperna. Peer review-processen och uppföljningsformerna ska utvecklas ytterligare. RJ:s styrelse har också utsett en rekryteringsgrupp med stark förankring i styrelsen, som har till uppgift att rekrytera en ny vd för RJ när den nuvarande går i pension vid årsskiftet 2018/19.

Samverkan med övriga samhället och tillgängliggörande av forskningen engagerar humanister och samhällsvetare. RJ:s webbplats används både för att berätta om resultaten av den forskning som RJ finansierar och för att ge plats åt den nödvändiga diskussionen om vetenskap och forskningspolitik.

Under 2017 antog RJ:s styrelse nya stadgar, som riksdagen sedan fastställde i november. Stadgeändringen påverkar inte ändamålsparagrafen, som har kunnat behållas oförändrad sedan stadgarna kom till 1964. Också i övrigt har grundprinciperna i stadgarna kunnat bibehållas. Förändringarna som gjorts säkerställer att RJ:s styrelse och kansli har nödvändiga möjligheter att kunna betala skäliga ersättningar till de forskare som anlitas som experter i beredningsgrupperna. Förändringarna förtydligar vidare reglerna för val av styrelseledamöter och suppleanter i fråga om längden på uppdragen. Avsikten är att underlätta den praktiska tillämpningen av reglerna i samband med val.

Genom stadgeändringen, arbetet med den forskningsstrategiska planen och översynen av berednings- och beslutsprocesserna räknar vi med att RJ:s förhållningssätt till forskningens behov och möjligheter ska kunna förbättras ytterligare.

Maarit Jänterä-Jareborg
Styrelseordförande

Göran Blomqvist
Verkställande direktör

Översikt över den forskningsstödjande verksamheten 2017

Stiftelsen Riksbankens Jubileumsfond (RJ) stöder kvalificerad forskning genom anslag till enskilda forskare och forskargrupper. Enligt 2 § andra stycket RJ:s stadgar ska företräde ges åt ”forskningsområden, vilkas medelsbehov inte är så väl tillgodosedda på annat sätt”. Sedan 1990-talet innebär denna formulering att RJ ger bidrag till forskning som har tyngdpunkten inom humaniora, samhällsvetenskap, juridik och religionsvetenskap. Många forskningsprojekt är gränsöverskridande i meningen att forskare från olika discipliner, fakulteter, lärosäten eller länder samarbetar. Att främja kontakter med internationell forskning har en framträdande plats i RJ:s verksamhet.

Stadgarna uppmanar vidare RJ att utnyttja sin handlingsfrihet till att arbeta probleminriktat och flexibelt. Tack vare åtgärder som inledningsvis har varit unika för RJ har kvaliteten och mångfalden i svensk forskning kunnat stärkas. RJ utformar anslagen så att de attraherar de främsta forskarna och de bästa idéerna. RJ tar även ansvar för hela forskningsprocessen genom att bevilja stöd till tryckning, översättning, internationellt samarbete och publicering med open access, så att forskningsresultaten sprids och blir öppet tillgängliga. Det är viktigt att hålla i minnet att de humanistiska och samhällsvetenskapliga ämnena och forskningsresultaten också kan ha strategisk betydelse. Denna insikt vägleder RJ:s arbete med forskningskommunikation och samverkan. Inom dessa och andra områden gör flexibla samarbeten med lärosäten och finansierar det möjligt att medverka i insatser som i sin tur innebär att RJ:s bidrag får långt större effekt än om stiftelsen skulle arbeta på egen hand.

I årsberättelsen ges en översikt över de nya forskningsstöd som har beviljats under 2017. Även pågående fleråriga aktiviteter redovisas. För ytterligare information, se RJ:s webbplats (rj.se).

Arbetsätt, stödformer och kvalitetsbedömning

Målet för RJ:s insatser är att ge svensk forskning inom stiftelsens verksamhetsområde möjlighet att nå en framträdande ställning internationellt.

RJ arbetar efter två linjer. För det första finansieras högkvalitativa ansökningar från forskarna själva, det vill säga fritt idéstöd enligt den så kallade bottom-up-principen. I den gällande stödordningen, som introducerades 2005, finns stödformer avpassade för såväl individuella forskare som för mindre och större grupper: RJ Program, RJ Projekt, RJ Infrastruktur för forskning samt RJ Forskningsinitiering. RJ utlyser anslag till Program, Projekt och Infrastruktur för forskning en gång per år, men forskarna kan söka medel till Forskningsinitiering – vanligtvis konferenser och vetenskapliga nätverk – under hela året. RJ gör för det andra, som komplement till de forskarinitierade projekten, riktade insatser som kan utveckla och stärka svensk forskning inom humaniora

och samhällsvetenskap. Inspiration till sådana riktade insatser kan komma från flera håll, exempelvis från utvärderingar av pågående verksamheter, konferenser, beredningsgrupper eller från styrelsen.

Grundläggande för RJ:s arbete är den ingående kvalitetsbedömning som beredningsgrupper och externa sakkunniga gör. Alla ansökningar bedöms i förhållande till vetenskapliga kvalitetskriterier och internationell standard. I alla sammanhang prioriteras ansökningar med internationell anknytning. Om ansökningarna aktualiserar forskningsetiska frågor prövas de på samma sätt som ansökningar till Vetenskapsrådet (VR). Frågor om jäv hanteras i enlighet med de riktlinjer som RJ:s styrelse har fastställt. RJ följer upp och utvärderar anslagen (se s. 26) och omprövar fortlöpande sina stöd- och arbetsformer. Styrelsen fattar beslut om forskningsmedel såvida inte attest- och delegationsordningen anger något annat.

Tillgång till kvalificerad sakkunskap är en förutsättning för beslutens kvalitet och trovärdighet. I allt större omfattning anlitar RJ utländska forskare. Därigenom minskas riskerna för jäv, och förutsättningarna stärks för att internationellt gångbara kvalitetsnormer används. Ansökningarna till RJ Program, RJ Projekt och RJ Infrastruktur för forskning bereds i två steg. Programansökningar bedöms i första omgången av en särskild beredningsgrupp med ledamöter enbart från utlandet. De ansökningar som väljs ut granskas därpå av sakkunniga inom det specifika området som rekryteras världen över, varefter beredningsgruppen genomför en utfrågning med de berörda forskargrupperna. Ansökningar till RJ Projekt och RJ Infrastruktur för forskning behandlas i den första omgången av en eller flera av RJ:s beredningsgrupper, som avgör vilka ansökningar som bör gå vidare. De sökande som går vidare lämnar in en längre, mer utvecklad ansökan, som sedan bedöms av minst två externa sakkunniga, oftast från andra länder. Deras utlåtanden ingår i underlaget för beredningsgruppernas slutliga ställningstagande. Inför beslutet om de infrastrukturella projekten genomförs vid behov även en utfrågning av de sökande.

I beredningsgrupperna för projektansökningar ingår några av styrelsens ledamöter och suppleanter (forskare och riksdagsledamöter) samt ett antal svenska och icke-svenska forskare. Forskarna utses för fyra år. Grupperna förnyas successivt genom att hälften av ledamöterna byts ut vartannat år. För de riktade utlysningarna utses särskilda bedömargrupper med ledamöter som har kompetens inom det aktuella området.

De regelbundna uppföljningarna och utvärderingarna av beviljade anslag säkerställer att projekten kan genomföras som planerat. Alla beviljade projekt ska redovisas i enlighet med sina kontraktsvillkor, vilket normalt betyder att projektledaren ska lämna in både en vetenskaplig och en ekonomisk slutredovisning senast tre månader efter att projektet har avslutats.

Beviljade forskningsanslag

Tabell 1 Beviljade forskningsmedel 2017 per donation (belopp tkr)

Jubileumsdonationen	147 941
Kulturvetenskapliga donationen	278 918
Erik Rönnbergs donation för forskning om åldrande och åldersrelaterade sjukdomar	600
Erik Rönnbergs donation för forskning om sjukdomar under de tidiga barnåren	200
Summa	427 659

Som framgår av tabell 1 beviljade RJ nästan 428 miljoner kronor i anslag till forskningsändamål under 2017. Anslagen fördelas på Jubileumsdonationen respektive Kulturvetenskapliga donationen enligt tabell 2 och 3. Alla nya anslag till RJ Projekt och RJ Program beviljas i form av engångsanslag. Beslutet innebär att medel sätts av ur årets budget och att den sökande får rekvirera medel i takt med att arbetet framskrider. Produktionsstöd till böcker, bidrag till publicering med open access och översättningsbidrag kan beviljas för forskning som finansieras av RJ. Dessa kostnader finansieras inom de årliga budgetramarna. Genom att erbjuda forskarna bidrag till översättning vill styrelsen förbättra den svenska forskningens möjligheter att bidra till den internationella vetenskapliga diskussionen.

Tabell 2 Beviljade forskningsmedel 2017 ur Jubileumsdonationen (belopp tkr)

Projektanslag (ytterligare specifikation ges i tabellerna 5–6)	147 941
Samarbete med riksdagen	0
Summa	147 941

Tabell 3 Beviljade forskningsmedel 2017 ur Kulturvetenskapliga donationen (belopp tkr)

Infrastruktur för forskning (ytterligare specifikation ges i tabell 7)	40 460
Program (ytterligare specifikation ges i tabell 4)	120 635
Riktade insatser (ytterligare specifikation ges i tabell 8)	79 746
Forskningsinitiering	16 847
Internationellt samarbete	12 997
Övriga bidrag till forskning och kulturliv	8 233
Summa	278 918

Projekt

Hos RJ är ett projekt en avgränsad forskningsuppgift som vanligen utförs under högst tre år av en enskild forskare eller en mindre forskargrupp. Till den senare kategorin räknas 2017 de anslag som är större än 4,2 miljoner kronor,

vilket är drygt 41 procent (16 av 39) av de nya projektanslagen. Projekten ger viktiga möjligheter för forskare i olika stadier av karriären att pröva nya idéer. Denna stödform gynnar den fria grundforskningen, den öppnar för nyorientering av forskningen och gör det möjligt för forskare att anta riskfyllda forskningsutmaningar. Med varje anslag följer dels ett bidrag till kostnader för publicering med open access, dels ett bidrag till internationalisering. Avsikten är att den som får ett projektanslag ska kunna koncentrera sig på sin forskning och slippa söka kompletterande finansiering. Söktrycket fortsätter att vara mycket högt. I flera fall söker forskarna därför anslag även hos andra finansiärer för samma eller liknande forskning. Oftast väljer forskarna RJ:s anslag, men fyra forskare tackade nej till RJ med hänvisning till att Vetenskapsrådet beviljar något högre bidrag till så kallade indirekta kostnader och finansiering för fyra år.

Därmed har följande 39 projekt (2016 var det 38) fått finansiering av RJ under 2017.

Projekttanslag år 2017 (belopp kr)

Projektledare	Projekttitel	Lärosäte	Beviljat belopp
Professor Kimmo Eriksson	Kulturell variation i synen på normbrytare och informella straffare	Institutionen för arkeologi och antikens kultur, Wallenberglaboratoriet, Stockholms universitet	3 368 000
Docent Lena Karlsson	Folkhälsovetenskap, global hälsa, socialmedicin och epidemiologi	Cedar – enheten för demografi och åldrandeforskning, Umeå universitet	3 963 000
Professor Urban Claesson	Den nordiska hushållsstaten: variationer på ett tema av Luther	Akademien Humaniora och medier, Högskolan Dalarna, Falun	4 434 000
Fil.dr Tove Rosendal	Vad skyltar berättar om sociala förändringar, makt och identitetsskapande i Rwandas språkliga landskap	Institutionen för språk och litteratur, Göteborgs universitet	2 232 000
Docent Maria Jansson	Kvinnor i svensk film: om kön, film och representation	Statsvetenskapliga institutionen, Stockholms universitet	6 666 000
Dr Liesbeth Geevers	Dynastipolitik omvärderad: Dynastier och statsbildning i de habsburgska och oldenburgska monarkierna 1500–1700	OW-Instituut Geschiedenis, Universiteit Leiden	2 740 000
Docent Andreea Mitrut	Mötet mellan läraren och eleven och effekter på studieresultatet	Institutionen för nationalekonomi med statistik, Handelshögskolan vid Göteborgs universitet	2 871 000
Professor Giangiacomo Bravo	Modellering av institutionell dynamik av allmänningar genom historien (MIDI)	Institutionen för samhällsstudier, Linnéuniversitetet Växjö	4 626 000
PhD Lisa Gustavsson	Effekten av hyperartikulation på tidig språkutveckling (HELD)	Institutionen för lingvistik, Stockholms universitet	4 584 000
PhD Maria Josefsson	Bortfall och generaliserbarhet i studier av kognitivt åldrande – ett befolkningsperspektiv	Cedar – enheten för demografi och åldrandeforskning, Umeå universitet	2 117 000
PhD Martin Ljunge	Finansiella beslut och integration bland invandrare i Sverige: kulturens roll, flockbeteende och genus	Institutet för Näringslivsforskning	4 399 000
Fil.dr Andreas Frick	Rädslor och hjärnans mognad	Institutionen för psykologi, Uppsala universitet	3 177 000
PhD Maria Malmström	Örats politik i Egypten: En ljudstudie om konkurrerande maskuliniteter	Centrum för Mellanösternstudier, Lunds universitet	2 596 000
Docent Martin Kolk	Demografisk och ekonomisk utveckling under tre sekler: Longitudinella mikrodata för 1800–2007 från Sverige och Taiwan	Demografiska avdelningen, Stockholms universitet	2 709 000
Professor Ola Sjöberg	Arbetsvillkor i slutet av arbetslivet, vägar till pension och hälsa efter pensionering	Institutet för social forskning (Sofi), Stockholms universitet	2 407 000
Fil.dr Ann-Sofi Ljung Svensson	Hem till gården. Idyllens ideologi och estetik i ett svenskt litterärt och populärkulturellt perspektiv	Kultur och samhälle, Malmö högskola	2 230 000

Projektledare	Projekttitel	Lärosäte	Beviljat belopp
Fil.dr Ingeborg Löfgren	Sam-vettet och Det Hela: Sara Lidmans litterära filosofi	Litteraturvetenskapliga institutionen, Uppsala universitet	2 107 000
Professor Anandi Hattiangadi	Grunderna för epistemisk normativitet	Filosofiska institutionen, Stockholms universitet	7 050 000
Professor Margrit Shildrick	Protesens mening och betydelse: bioteknologi och förkroppsligande i en posthuman framtid	Tema Genus, Linköpings universitet	2 223 000
Docent Kristina Göransson	Föräldrars strategier kring barns utbildning i Kina, Sydkorea och Singapore: En jämförande etnografisk studie	Socialhögskolan, Lunds universitet	4 962 000
Professor Stefan Jonsson	Monsterhändelser: Den kollektiva protestens estetiska dimensioner	Remeso, Linköpings universitet, Campus Norrköping	3 288 000
Dr Annika Andersson	En neurofysiologisk studie av hur tyskar och engelsmän bearbetar det svenska språkets placeringsverb	Institutionen för svenska språket, Linnéuniversitetet Växjö	1 992 000
Fil.dr Thomas Hörberg	Språkbearbetning i diskurs: Samverkan mellan produktion och förståelse av grammatiska funktioner i korta berättelser	Institutionen för lingvistik, Stockholms universitet	2 295 000
Docent Hans Grönqvist	Effekterna av finansiella kriser på företagets efterfrågan på arbete: Lärdomar från den svenska 90-talskrisen	Nationalekonomiska institutionen, Uppsala universitet	4 222 000
Docent Anna Källén	Kod, Narrativ, Historia: Samtida meningsskapande kring forntida DNA	Institutionen för kultur och estetik, Stockholms universitet	7 793 000
Docent Staffan Bergwik	Från ovan: Sven Hedins expeditioner och världen i överblick 1900–1935	Institutionen för kultur och estetik, Stockholms universitet	2 351 000
Fil.dr Erik Wallrup	Det affektiva skiftet i den gustavianska tidens musik	Kungl. Musikaliska Akademien	1 658 000
Professor Tomas Furmark	Blyghetens personkemi: Serotonin-dopamininteraktioner vid social ångest	Institutionen för psykologi, Uppsala universitet	5 049 000
Fil.dr Gilbert Ambrazaitis	Att lära sig fokusera: Hur stockholmska och skånska barn producerar och uppfattar kontrastiv intonation	Institutionen för svenska språket, Linnéuniversitetet Växjö	4 505 000
Universitetslektor Nils Gustafsson	Nätvärde. En longitudinell studie av kvinnors och mäns sociala nätverk i svensk civilekonomutbildning och dessas effekt på karriärresultat	Institutionen för strategisk kommunikation, Lunds universitet, Campus Helsingborg	5 668 000
PhD Elena Volodina	Utveckling av lexikala och grammatiska kompetenser i invandrarsvenska	Institutionen för svenska språket, Göteborgs universitet	5 542 000
Professor Gregor Noll	Digitaliserad krigsföring: ansvar, avsikt och rättssäkerhet	Juridiska institutionen, Lunds universitet	2 906 000
Professor Francesco Ciabusch	Värdeskapande i kampen mot antibiotikaresistens: En undersökning av näringslivsaktörers roller i sektoröverskridande internationella partnerskap	Företagsekonomiska institutionen, Uppsala universitet	6 541 000
Fil.dr Johan Eriksson	Hur globala mentala tillstånd påverkar medvetandet – ett neurobiologiskt perspektiv	Umeå centrum för funktionell hjärnabbildning (UFBI), Umeå universitet	3 736 000

Projektledare	Projekttitel	Lärosäte	Beviljat belopp
Professor David Thurfjell	Den muslimska huvudfäran: en del av svensk sekularitet?	Institutionen för historia och samtidsstudier, Södertörns högskola	6 615 000
Universitetslektor Sabine Höhler	Att leva på Mars: Vetenskapen och fiktionen om terraformning och jordens framtid	Avdelningen för historiska studier av vetenskap, teknik och miljö, Kungliga Tekniska högskolan (KTH)	1 360 000
Fil.dr Johan Norrback	Stiftvalsen som musikarkiv	Högskolan för scen och musik, Göteborgs universitet	2 752 000
PhD Elaine Madsen	Musikalitetens evolution: synkronisering av beteenden och uppfattning av rytm hos schimpanser	Filosofiska institutionen, Lunds universitet	5 211 000
Docent Katarina Boye	Vabbande föräldrar på en ojämsställd arbetsmarknad. Varierar tillfällig föräldrapenning för vård av barn och dess löneeffekt med socioekonomisk position och familjesituation?	Institutet för social forskning (Sofi), Stockholms universitet	2 237 000
Summa			147 182 000

Med tanke på att projektanslagen i Sverige anses ha stor betydelse för den individuella karriären är det viktigt att analysera hur anslagen fördelas på sökande av olika kön och karriärålder. RJ:s styrelse beslöt under 2017 att anlita externa experter för att analysera beredningsprocesserna ur ett jämställdhetsperspektiv som även inkluderar intersektionella inslag, det vill säga maktordningar som ålder, etnicitet och vetenskaplig status. Analysen av beredningsarbete och andra processer, instruktioner, utlysning- och informationstexter med mera förväntas tillföra insikter som de kvantitativa analyserna inte kan ge och säkerställa att inga ovidkommande hänsyn påverkar besluten.

De årliga talen är relativt små och måste tolkas med försiktighet, men RJ:s databas gör det möjligt att följa utvecklingen under längre tid, vilket också sker i den årliga uppföljningen av jämställdhetspolicyn. År 2017 kom 626 ansökningar in (2016 var det 596). Av dessa har 283 (45 procent) kvinnliga projektledare och 343 (55 procent) manliga. Av de 39 beviljade anslagen har 19 kvinnliga projektledare och 20 manliga, i procent blir det 49 respektive 51. Den genomsnittliga storleken på de beviljade anslagen är cirka 3,8 miljoner kronor.

RJ har även studerat anslagsbesluten utifrån så kallad karriärålder, vilken anger antalet år som har gått sedan forskaren avlade doktorsexamen. För kvinnliga projektledare som fick anslag 2017 är karriäråldern i genomsnitt ett år lägre än för manliga. På det hela taget fortsätter sökande med lägre karriärålder att klara sig bra i konkurrensen. RJ:s policy är att i första hand bedöma ansökningarnas kvalitet och originalitet och inte forskarnas tidigare prestationer (så kallad track record). Denna princip har genom åren vanligtvis visat sig vara gynnsam för de yngre forskarnas möjligheter att framgångsrikt konkurrera om anslag.

De begränsningar i rätten att söka projektanslag som RJ:s styrelse införde under 2014 har efter tre års försöksverksamhet blivit en permanent regel. En forskare får därmed enbart vara med i en enda ansökan som projektledare eller som projektdeltagare. Vidare får forskare som medverkat i ansökan som projektledare eller projektdeltagare och har fått avslag två år i följd inte söka nästa år. Avsikten med båda åtgärderna är att uppmäna de sökande att noga överväga vilken forskningsidé som är deras bästa och att satsa på den. På så sätt kan förhoppningsvis ansökningarnas genomsnittliga kvalitet öka och arbetsbördan för beredningsgrupperna minska. Några oförutsedda, negativa effekter av begränsningsreglerna har inte kunnat ses. Som resultat av åtgärderna har antalet ansökningar sedan 2013 minskat med drygt 300, från 925 till 626. Beviljandekvoten är fortfarande låg: Jämförbara internationella forskningsfinansiärer har på basis av lång erfarenhet angett lägst 10–12-procentiga beviljandekvoter som önskvärda.

Som framgår av tabell 4 och 5 är anslagens spridning på lärosäten (eller motsvarande) och på olika ämnen stor.

Tabell 4 Beviljade projektansökningar och det totala antalet ansökningar 2017 (belopp tkr) fördelade efter ämnesområde och kön

Ämne	Beviljade ansökningar				Totala antalet ansökningar		
	Antal	Kvinnor	Män	Belopp	Antal	Kvinnor	Män
Annan data- och informationsvetenskap	0				1		1
Antikvetenskap	0				5	4	1
Arbetslivsstudier	0				3	2	1
Arkeologi	0				19	8	11
Arkitektur	0				1		1
Biblioteks- och informationsvetenskap	0				2	2	
Bildkonst	0				1	1	
Design	0				2		2
Didaktik	0				9	5	4
Ekonomisk geografi	0				1		1
Ekonomisk historia	1		1	2 709	13	3	10
Etik	0				1		1
Etnologi	0				5	1	4
Filmvetenskap	1	1		6 666	4	1	3
Filosofi	1	1		7 050	24	11	13
Folkhälsovetenskap, global hälsa, socialmedicin och epidemiologi	1	1		3 963	5	2	3
Företagsekonomi	2		2	12 209	38	15	23
Genusstudier	0				7	7	
Globaliseringsstudier	0				3	1	2
Historia	2	1	1	7 174	55	22	33
Historia och arkeologi	0				1		1
Hälso- och sjukvårdsorganisation, hälsopolitik och hälsoekonomi	0				3	1	2
Idé- och lärdomshistoria	1		1	2 351	12	1	11
Internationell migration och etniska relationer (Imer)	0				7	3	4
Juridik (exklusive juridik och samhälle)	1		1	2 906	7	2	5
Juridik och samhälle	0				9	6	3
Jämförande språkvetenskap och lingvistik	5	3	2	19 158	26	17	9
Klimatforskning	0				1		1
Kommunikationsvetenskap	0				3	1	2
Konstvetenskap	0				8	6	2
Kulturgeografi	0				10	6	4
Kulturstudier	1	1		7 793	8	6	2
Litteraturstudier	0				7	4	3
Litteraturvetenskap	3	2	1	7 625	20	10	10
Lärande	0				2	2	
Medicinsk etik	0				1		1
Medievetenskap	0				14	5	9

	Beviljade ansökningar				Totala antalet ansökningar		
Ämne	Antal	Kvinnor	Män	Belopp	Antal	Kvinnor	Män
Musik	0				1	1	
Musikvetenskap	2		2	4 410	8	1	7
Mänsklig interaktion med IKT	0				1	1	
Nationalekonomi	3	1	2	11 492	36	9	27
Neurovetenskaper	0				1	1	
Pedagogik	0				15	7	8
Pedagogiskt arbete	0				5	2	3
Psykiatri	0				1	1	
Psykologi (exklusive tillämpad psykologi)	5	1	4	17 447	33	9	24
Religionshistoria	0				7	1	6
Religionsvetenskap	1		1	6 615	14	5	9
Sannolikhetsteori och statistik	0				1		1
Socialantropologi	2	2		7 558	12	8	4
Socialt arbete	0				7	4	3
Sociologi (exklusive socialt arbete, socialpsykologi och socialantropologi)	2	1	1	4 644	35	21	14
Språkstudier	1	1		1 992	24	16	8
Statsvetenskap (exklusive studier av offentlig förvaltning och globaliseringsstudier)	0				39	16	23
Studier av offentlig förvaltning	0				4	2	2
Teatervetenskap	0				3	2	1
Teknikhistoria	1	1		1 360	3	1	2
Tillämpad psykologi	0				9	4	5
Tvärvetenskapliga studier	0				17	11	6
Övrig annan humaniora	2	2		7 434	5	3	2
Övrig annan samhällsvetenskap	1		1	4 626	7	2	5
Summa	39	19	20	147 182	626	283	343

Tabell 5 Beviljade projektansökningar fördelade efter anslagsförvaltare 2017 (belopp tkr)

Anslagsförvaltare	Beviljat belopp	Antal
Föreningen för Göteborgs internationella orgelakademi	2 752	1
Göteborgs universitet	10 645	3
Högskolan Dalarna, Falun	4 434	1
Institutet för Näringslivsforskning	4 399	1
Kungliga Tekniska högskolan, (KTH)	1 360	1
Linköpings universitet	3 288	1
Linnéuniversitetet, Växjö	11 123	3
Lunds universitet	24 083	6
Malmö högskola	2 230	1
Stockholms universitet	45 341	12
Södertörns högskola	6 615	1
Umeå universitet	9 816	3
Uppsala universitet	21 096	5
Summa	147 182	39
Produktionsstöd	485	8
Översättning	162	1
Övrigt	112	3
Summa	759	12
Summa total	147 941	51

Program

Program är RJ:s stödform för forskningsuppgifter som kräver en större forskargrupp under sex till åtta år. År 2017 utlystes RJ Program för trettonde gången, och totalt har nu 34 forskargrupper beviljats programstöd sedan starten 2005. Under året skickades 37 programansökningar in, vilket är mer än det genomsnittliga antalet ansökningar. Beredningsgruppen beslutade att föra sju av dessa vidare till beredning i en andra omgång. Av dessa beviljades följande:

- Gustaf Arrhenius, 40,9 miljoner kronor till *Klimatetik och framtida generationer*, med Institutet för Framtidsstudier, Stockholm, som anslagsförvaltare
- Karl G Johansson, 44,6 miljoner kronor till *Texttraditionens möjligheter. Variation och förändring i medeltidens handskriftskultur*, med Universitetet i Oslo som anslagsförvaltare
- Håkan Johansson, 35,2 miljoner kronor till *Civilsamhälleseliter? En jämförande studie av sammansättningen, reproduktionen, integrationen och ifrågasättandet av eliter i europeiska civilsamhällen*, med Lunds universitet som anslagsförvaltare.

Tabell 6 Antalet programansökningar 2017 och beviljade ansökningar (belopp tkr) fördelade efter ämnesområde och kön på projektledarna

Ämne	Antal	Kvinnor	Män	Sökt belopp	Antal beviljade	Beviljat belopp
Arbetslivsstudier	2	1	1	59 182		
Beroendelära	1		1	26 621		
Didaktik	1	1		13 318		
Ekonomisk historia	1	1		18 901		
Etik	1		1	31 485		
Filosofi	2		2	57 044	1	40 930
Folkhälsovetenskap, global hälsa, socialmedicin och epidemiologi	1		1	25 092		
Företagsekonomi	1		1	37 958		
Genusstudier	1		1	39 638		
Historia	2	1	1	77 749		
Internationell migration och etniska relationer (Imer)	2		2	72 512		
Juridik och samhälle	1		1	35 171		
Kulturstudier	2	2		72 266		
Lärande	2		2	54 209		
Mänsklig interaktion med IKT	1	1		29 441		
Nationalekonomi	3	1	2	111 552		
Psykologi (exklusive tillämpad psykologi)	1		1	25 075		
Socialantropologi	1	1		34 027		
Socialt arbete	1		1	31 010	1	35 150
Sociologi (exklusive socialt arbete, socialpsykologi och socialantropologi)	1		1	34 453		
Språkstudier	1		1	40 206	1	44 555
Statsvetenskap (exklusive studier av offentlig förvaltning och globaliseringsstudier)	3	2	1	95 003		
Teknikhistoria	1	1		29 644		
Tvårvetenskapliga studier	3	1	2	101 087		
Övrig annan humaniora	1	1		34 834		
Summa	37	14	23	1 187 478	3	120 635

Infrastruktur för forskning

Beredningsgruppen i RJ Infrastruktur för forskning har sedan några år tillbaka agerat aktivt och tagit del av utvecklingen inom området infrastruktur för att kunna återkoppla till de strategiska val RJ ska göra i framtiden. Som ett led i att inhämta information från omvärlden har gruppen gjort ett antal studiebesök under 2016, exempelvis på UK Data Service/UK Data Archive (University of Essex, Colchester), UK National Archives (Kew) och Rutherford Appleton

Laboratory (STFC, Harwell Oxford, Didcot). Under hösten 2017 gjorde gruppen ett studiebesök på GWDG (Gesellschaft für wissenschaftliche Datenverarbeitung mbH) vid Georg-August-Universität Göttingen och Max-Planck-Gesellschaft. Nästa steg i denna process blir att anordna en workshop i februari 2018 för att utreda behov och potential av en särskild utlysning med fokus på nya kombinationer av kvalitativa och kvantitativa metoder för att hantera skiftande material.

RJ erbjöd i samarbete med universitetet i Oxford platser på en kurs om digitala humaniora. Intresset för sommarkursen var stort, trots ett utökat antal platser blev den snabbt fullbokad. Sommarkursen erbjuder föreläsningar av experter inom området varvat med möjligheten att välja mellan åtta olika workshoppar som löper under en veckas tid.

Anslag till infrastruktur för forskning 2017 (belopp kr)

Projektledare	Projekttitel	Lärosäte	Beviljat belopp
Professor Henrik Ekengren Oscarsson	CSES Sverige modul V+VI 2018-2023	Statsvetenskapliga institutionen, Göteborgs universitet	5 221 000
Docent Peter Sjökvist	Biblioteket vid Leufstabruk	Universitetsbiblioteket, Uppsala universitet	1 890 000
Docent Patrik Steorn	Hemmuseum som digitalt kulturarv. Thielska Galleriet	Thielska Galleriet	4 336 000
Docent Niclas Burenhult	Digitalt multimediaarkiv för austro-asiatiskt immateriellt kulturarv Fas II: Spirande multidisciplinära arbetsytor	Språk- och litteraturcentrum, Lunds universitet	6 748 000
Fil.dr Andreas Madestam	60 år av globala miljöförändringar 1939–1999: digitalisering av 1,6 miljoner historiska flygbilder	Nationalekonomiska institutionen, Stockholms universitet	10 703 000
Professor Maria Ågren	Databasen Gender and Work (GaW): en infrastruktur för frågor om arbete, vardagsliv och genus i det förflutna	Historiska institutionen, Uppsala universitet	4 264 000
Fil.dr Margareta Sollenberg	Kartlägga våldet i Syrien – färdigställa UCDP GED	Institutionen för freds- och konfliktforskning, Uppsala universitet	2 499 000
Professor Fredrik Tell	Den svenska patentdatabasen, 1746–1975	Företagsekonomiska institutionen, Uppsala universitet	4 799 000

Tabell 7 Beviljade ansökningar inom infrastruktur för forskning fördelade efter anslagsförvaltare 2017 (belopp tkr)

Anslagsförvaltare	Beviljat belopp	Antal
Göteborgs universitet	5 221	1
Lunds universitet	6 748	1
Stockholms universitet	10 703	1
Thielska Galleriet	4 336	1
Uppsala universitet	13 452	4
Summa	40 460	8

Forskningsinitiering

För att kunna möta efterfrågan från forskarsamhället om stöd till vetenskapliga möten och nya nätverk ger RJ anslag till forskningsinitiering. Ansökningarna spänner över ett stort fält: bidrag till internationella konferenser, arbetskonferenser om nya forskningsområden, seminarieverksamhet, nätverksstöd och förberedelser för nya forskningsprogram. Under året beviljades 82 av 128 ansökningar.

Forskarna Lars Geschwind och Johan Söderlind har under 2017 på uppdrag av RJ utvärderat stödformen Forskningsinitiering. Utvärderingen är på det hela taget positiv, och utvärderarnas övergripande slutsats är att stödformen har en positiv inverkan på svensk samhällsvetenskaplig och humanistisk forskning och bör fortsätta att vara en del av RJ:s stödformer. Denna stödform har under de senaste tio åren tydligt bidragit till att stimulera svensk samhällsvetenskaplig och humanistisk forskning och lett till att hundratals forskare och forskargrupper har fått möjlighet att utveckla och förbättra sin forskning genom i första hand internationella kontakter. Genom stödformens fokus på vetenskapliga möten och initieringen av ny forskning är den betydelsefull och dessutom relativt unik i Sverige. Beredningen av ansökningarna är snabb, och de beviljade beloppen prutas inte ned i normalfallet, vilket gör att stödformen Forskningsinitiering är uppskattad och uppfattas som flexibel och generös.

Riktade satsningar

Riktade insatser, som inom RJ också kallas tematiska eller proaktiva, används för att utveckla och förstärka svensk forskning. De är av varierande karaktär, från karriäranställningar för yngre forskare till utlysningar inom angelägna forskningsområden. Insatserna ger också utrymme för att pröva nya lösningar och alternativa arbetsformer. För de riktade utlysningarna gäller att de sökande inom givna ramar fritt får formulera sina frågor, det vill säga bottom-up-principen tillämpas i betydande utsträckning.

**Tabell 8 Riktade insatser 2017 ur Kulturvetenskapliga donationen
(belopp tkr)**

Flexit VIII	11 826
RJ Sabbatical IV	17 104
Global Challenges III	18 000
Kommunikationsprojekt	4 300
Pro Futura XII	24 000
RJ 1 Year Research Grant	2 000
Övrigt	2 516
Summa	79 746

Pro Futura

Sedan ett antal år tillbaka driver RJ Pro Futura, ett karriärprogram inom humaniora och samhällsvetenskap, i samarbete med SCAS (Swedish Collegium for Advanced Study). Det är ett spetsforskningsprogram inriktat på juniora forskare som ges möjlighet att forska under mycket goda villkor under fem till sju år. Under den tiden ska Pro Futura-forskaren vistas dels vid det nominerande lärosätet, dels vid SCAS samt vid ett utländskt institut för avancerade studier eller vid ett annat spetsforskningsinstitut. När Pro Futura-perioden är avslutad och efter ytterligare en granskning får forskaren en tillsvidareanställning vid det universitetet som nominerade henne eller honom. Inbjudan att nominera har skickats till ett antal svenska och nordiska universitet samt till Tartu universitet i Estland. Universiteten kan nominera högst fyra personer varav en andel av dessa ska ha doktorsexamen från eller vara verksam vid ett annat lärosäte än det nominerande. Avsikten är att på detta sätt bidra till såväl nationell som internationell rörlighet.

Följande forskare beviljades medel:

- Helen Anne Curry, history of modern science and technology, föreslagen av University of Cambridge
- Terje Falck-Ytter, psykologi, föreslagen av Uppsala universitet
- Hazem Kandil, sociologi, föreslagen av University of Cambridge
- Aryo Makko, historia, föreslagen av Stockholms universitet
- Julia Uddén, neurovetenskap, psykologi och lingvistik, föreslagen av Stockholms universitet.

Sedan ett par år tillbaka kan urvalskommittén utse forskare som inte kan erbjudas plats i programmet men som ter sig mycket lovande. Dessa erbjuds ett års forskningstid för att vidareutveckla och fördjupa en forskningsidé. Från och med årets omgång benämns anslaget till dessa forskare RJ 1 Year Research Grant. De utvalda forskarna är:

- Ronald van den Berg, föreslagen av Uppsala universitet, som kommer att studera de teorier och modeller som finns för beslutsfattande

- Temi Odumosu, föreslagen av Malmö högskola, som kommer att studera nordiskt slaveri och kolonisation.

Europe and Global Challenges

Tanken med Europe and Global Challenges är att europeiska forskare ska stimuleras att samarbeta med kolleger i andra delar av världen kring vår tids stora utmaningar. Förhoppningen är att denna typ av satsning kommer att få betydelse för internationaliseringen av svensk och europeisk samhällsvetenskaplig och humanistisk forskning.

Årets utlysning gjordes i samarbete med två av Europas främsta forskningsfinansiärer, tyska Volkswagen Stiftung och brittiska Wellcome Trust. Gensvaret i forskarsamhället blev som tidigare stort, och drygt 300 forskargrupper skickade in ansökningar. Dessa bedömdes sedan av en internationell panel som utsåg 14 till en tätgrupp och slutligen valde ut sex projekt som beviljades anslag, varav två finansieras av RJ:

- Erik Berglöf: *The Responsible Deal: Where and How to Best Protect and Integrate Syrian Refugees*, London School of Economics and Political Science, 8 700 000 kronor
- Jenny Phillimore: *Sexual and Gender-based Violence in the Refugee Crisis: vulnerabilities, inequalities and responses*, Institute for Research into Superdiversity, Birmingham University, 8 500 000 kronor.

Flexit

Flexit-programmet är en satsning som söker nya flexibla lösningar för att sprida forskning och forskare utanför universitet och högskolor. Tjänsterna är sedan 2014 utformade så att två år av projektet bedrivs på företaget eller organisationen utanför akademien, och det tredje året bedrivs på ett lärosäte.

Under 2017 utlystes och tillsattes följande fem Flexit-tjänster:

- Ola Segnestam Larsson, vid Bräcke diakoni: *Värde- och medskapande inom idéburen vård och omsorg*
- Sofia Lindström, vid Kulturförvaltningen, Göteborgs stad: *Deltagardrivna processer i offentlig verksamhet*
- Paula Mulinari, vid Stadskontoret, Malmö stad: *"Malmö funkar inte utan vårt arbete". En studie om utlandsfödda kvinnors arbetsmarknadsdeltagande*
- Catrine Kostenius, vid FoUI, Norrbottens Kommuner: *Forskning om samverkande hälsoarbete för barn och unga*
- Ulrika Bergmark, vid Utbildningsförvaltningen, Piteå kommun: *Integration av forskning i skolundervisningen.*

Under året arrangerade RJ nätverksmöten då Flexit-forskarna samlades för att utbyta information och erfarenheter. I december utlystes fyra nya Flexit-tjänster med följande organisationer: Stadsledningsförvaltningen, Helsingborgs

stad, Myndigheten för tillgängliga medier, Kulturförvaltningen, Region Skåne samt Riksteatern.

RJ Sabbatical

RJ Sabbatical är en försöksverksamhet som innebär att tillsvidareanställda lektorer och professorer vid svenska lärosäten kan slutföra vetenskapliga arbeten och skriva större verk och synteser. Genom att uppmuntra forskarna att tillbringa delar av tiden utomlands vill RJ stärka svensk forsknings och utbildnings internationella kontakter. Stödet gäller forskning som omfattar hela forskarens anställning, där enda undantaget kan vara doktorandhandledning i begränsad omfattning.

I den fjärde utlysningen beviljades följande forskare medel:

- Orsi Husz, Uppsala universitet: *Den intima förbindelsen. En ekonomisk kulturhistoria om vardagliga finanser*
- Olle Sundström, Umeå universitet: *Den sovjetiska etnografins "ande": attityder till schamanska världsåskådningar inom sovjetisk forskning och revolutionärt omvandlingsarbete. Ett bokprojekt*
- Ulf Olsson, Stockholms universitet: *Paradoxografi: Strindbergs sena verk*
- Maria Koptjeskaja Tamm, Stockholms universitet: *Temperatur i språket: typologi, evolution och utvidgade användningar*
- Anders Gustafsson, Karlstads universitet: *Kundupplevelse – olika perspektiv och sätt att fånga den*
- Fredrik Sjöholm, Lunds universitet: *Globalisering och arbetsmarknaden*
- Andrea Joslyn Nightingale, Sveriges lantbruksuniversitet (SLU): *Demokratiska landskap: politik, subjektivitet och ekologier inom miljöstyrning*
- Tobias Pontara, Göteborgs universitet: *Tarkovskijs ljudspår: Musikens och ljudets betydelse i Andrej Tarkovskijs filmer*
- Johan Tralau, Uppsala universitet: *Den politiska filosofins ursprung i den grekiska antiken*
- Susanne Kjällander, Stockholms universitet: *Digitala verktyg i förskolan. En interdisciplinär RCT-studie (randomized controlled trial) med AAA-lab, Stanford University*
- Blazenka Scheuer, Lunds universitet: *Bin, getingar och vesslor: zoomorfa bilder och delegitimering av profetissor i den babyloniska Talmud och i den hebreiska Bibeln*
- Caroline Kerfoot, Stockholms universitet: *Språk, ras, identitet och epistemisk tillgänglighet i flerspråkiga skolor*
- Elisabeth Ahlsén, Göteborgs universitet: *Pragmatikbaserad neurolingvistik*
- Ingar Brinck, Lunds universitet: *Frågor om konst och praktik: I dialog med tingen*
- Markus Heide, Uppsala universitet: *USA-mexikanska gränsen som ifrågasatt utrymme: Film och populärkultur, 1990 till nutid.*

Samhällets långsiktiga kunskapsförsörjning

År 2012 tog RJ initiativ till en satsning på forskning om forskning. Bakom satsningen Samhällets långsiktiga kunskapsförsörjning står även Formas, Forte och Vetenskapsrådet. Under 2017 har det samarbetet mellan programmen intensifierats. En årlig programkonferens har arrangerats, och forskarna har också träffats i andra sammanhang samtidigt som koordinatören upprätthåller kontinuerlig kontakt med samtliga aktörer som är knutna till programmet. Ett samarbete med danska Novo Nordisk Fonden, som finansierar angränsande forskning, har också initierats.

Programmet har hittills producerat 14 vetenskapliga artiklar samt synliggjorts vid konferenser och genom ett flertal debattinlägg och offentliga framträdanden.

Swedish Foundations' Starting Grant

Swedish Foundations' Starting Grant är ett samarbete mellan RJ och ett antal andra stiftelser för att stärka de svenska ansökningarna till det europeiska forskningsrådet ERC (European Research Council). Med satsningen vill man erbjuda finansiering för de svenska ansökningar som uppfyller alla kriterier för hög vetenskaplig kvalitet men som ERC inte har medel för att finansiera. I årets stiftelseutlysning fanns det inte några ansökningar inom humaniora och samhällsvetenskap, inte heller några svenska reserver till ERC Consolidator Grant inom RJ:s ämnesområden. Under 2016 fick Oksana Mont, vid Internationella miljöinstitutet i Lund, Swedish Foundations' Starting Grant för sin ansökan till ERC Consolidator Grant. Under 2017 tilldelades hon ERC Consolidator Grant.

Kommunikationsprojekt

RJ beslutade att avsätta fyra miljoner kronor till en satsning på ett kommunikationsprojekt. Syftet var att uppmuntra forskare att sprida sina resultat, samverka mer och att öka förtroendet för forskning samt att minska utbredningen av faktaresistens.

Idén skulle utgå från forskare, men huvudsökande behövde inte vara disputerad utan även andra kunde söka (exempelvis journalister och museifolk) men då komplettera ansökan med ett vetenskapligt råd. Beredningsgruppen bedömde ansökningarna efter deras originalitet, genomförbarhet, angelägenhet och det avtryck de förväntas göra.

Följande elva ansökningar beviljades medel:

- Johannes T Aalders, Göteborgs universitet: *"Drawing-Conclusions": Att kommunicera en studie om oljeutvinning i Kenya genom kollaborativa serieteckningar*

- Erik Berggren, Linköpings universitet Campus Norrköping: *Lobby. Kunskapsutbyte och kommunikation om flyktingmottagande och integration genom utställningar och dialog*
- Maja Bäckvall, Uppsala universitet: *The Rune Cast: en podcast om runologi*
- Isabelle Dussauge, Uppsala universitet: *Fostret: En animerad historisk kortfilm*
- Gro Einarsdottir, Statens museer för världskultur: *Att motivera åtgärder genom att associera personliga fördelar med hållbar konsumtion*
- Robert Marc Friedman, Universitet i Oslo: *Lise Meitner: En moralsk forskares kamp. Manus för en animerad film om vetenskap, kön och värden*
- Sara Kristoffersson, Konstfack: *Ett varumärke för alla. Om det kooperativa förbundets design och reklam*
- Michele Micheletti, Stockholms universitet: *Fest-i-Val: Ungdomars förståelse och relation till valåret 2018*
- Nils Olsson, Göteborgs universitet: *NubuWeb – ett nordiskt online-arkiv för avantgarde och experimentell litteratur och konst*
- Meike Wagner, Stockholms universitet: *Förmodernitet på scen: Rousseaus teater*
- Johan Östling, Svenska Dagbladet: *Konsten att förmedla kunskap. Under Strecket som en digital resurs i ett nytt medielandskap.*

Digitalisering

Vetenskapsrådet har fått regeringens uppdrag att stödja datadriven forskning. Delar av satsningen rör digitalisering och tillgängliggörande av kulturarvssamlingar för forskning, främst inom humaniora och samhällsvetenskap, men även inom andra vetenskapliga områden med högt värde för forskning. RJ bidrar till uppdraget, tillsammans med Kungl. Vitterhets-, Historie- och Antikvitetsakademien. Under året bjöd därför de tre organisationerna in till ett seminarium för att diskutera framtida satsningar på digitalisering och tillgängliggörande av kulturarvssamlingar för forskning. Syftet med de gemensamma satsningarna är att ge ökad tillgång till stora digitala datavolymer som kan uppmuntra till nya frågeställningar och metodutveckling. De tre organisationerna planerar nu tillsammans hur fortsatta satsningar bör göras för att bäst svara mot forskningens behov.

Övriga bidrag till forskning och kulturliv

Till denna budgetpost förs kostnaderna för RJ:s forskningsförberedande insatser, liksom för utvärderingar av stödformer och riktade satsningar. Den innehåller också en rad forskningsinformativa insatser: medlemskapen i Internationella Vetenskapsfestivalen i Göteborg, Vetenskap & Allmänhet (VA), forskning.se och Swecris samt RJ:s medverkan under politikerveckan i Almedalen och Forskartorget vid Bok och Bibliotek (Bokmässan) i Göteborg.

Under 2017 finansierades ett utvecklingsarbete där externa experter anlitas för att förbättra stiftelsens stödformer, beredningsprocesser och rutiner vad gäller jämställdhetsarbete. Organisationen *Kriterium* kvalitetsmärker vetenskapliga böcker med en certifiering som ska säkerställa och visa att en vetenskaplig bok genomgått en kontrollerad peer review-process. Med ett bidrag till *Kriterium* vill RJ fortsätta att stödja och driva på utvecklingen mot publicering med open access, det vill säga att böcker blir fritt tillgängliga i digital form. Ett annat bidrag delfinansierade en förstudie för att belysa möjligheter och utmaningar med ett digitalt humanioralabb på Kungl. biblioteket. Ytterligare en långsiktig satsning är anslaget till akademisk ledarskapsutbildning för Pro Futura-forskare. Mindre bidrag lämnades bland annat till forskning, popularisering och publicering inom kulturarvsområdet, till genomförandet av March for Science, till ett halvdagsseminarium om högskolereformen 1977, till temadagen ”Bildens av Bysans – genom en resa i tid och rum”, till den så kallade nationalgåvan till svenska bibliotek i form av Islänningasagorna och till en slutkonferens för forskningsprogrammet ”Styrning och granskning av det offentliga”.

Internationellt samarbete

Svensk forsknings internationella samarbeten och kontakter har under senare år fått alltmer uppmärksamhet. Därför var det förvånande att den senaste forskningspropositionen i stor omfattning saknade dessa perspektiv. RJ har under 2017 träffat regeringens utredare av ”Ökad internationalisering av universitet och högskolor” och diskuterat erfarenheter av olika slags insatser. Stiftelsen för internationalisering av högre utbildning och forskning (Stint) fortsätter också att lägga fram nya analyser och rekommendationer. RJ har under senare år kunnat se en ökad medverkan av internationella forskare i ansökningarna, och detta trots att inga formella krav på internationellt samarbete ställs i utlysningarna. Utvecklingen är positiv, och RJ stöder den genom att på olika sätt underlätta kontakterna mellan forskarna.

RJ stöder internationalisering genom stödformernas utformning och genom att medverka i internationellt samarbete. Insatserna är inriktade både på individuell forskarrörlighet och strategiska partnerskap. Andra aspekter gäller finansiering av internationella samarbeten och att stödja svenska forskare i konkurrensen om internationell finansiering. I RJ:s pågående strategiska arbete kommer de internationella insatserna att få en framskjuten position.

Inom European Foundation Centre (EFC) medverkar RJ i deras forskningsforum som arbetar både med att lyfta fram stiftelsernas roll som forskningsfinansierare och att effektivisera stiftelsernas arbetsformer. Stiftelsesamverkan på europeisk nivå förväntas öka i betydelse, särskilt när brexit blir verklighet. Också inom Norden stöder RJ insatser för att stärka stiftelsers och civilsamhällets samarbete och informationsutbyte.

RJ:s insatser är tidsbegränsade och av olika karaktär:

- **Medlemsavgifter eller arbetsinsatser in natura** inom intresse- och samarbetsorganisationer för stiftelser och dylikt, till exempel EFC.
- **Medverkan i uppbyggnaden av institut för avancerade studier** har funnits på RJ:s agenda i cirka 25 år. Avsikten har varit att förbättra förutsättningarna för ökat forskningssamarbete mellan å ena sidan Sverige och andra forskningsstarka nationer, å andra sidan de delar av världen där vetenskapen inte är lika väl utvecklad. RJ:s åtaganden i Stellenbosch Institute for Advanced Studies (Stias) upphör vid utgången av 2017. RJ har därmed beviljat Stias bidrag under mer än 10 år. Bidrag till denna typ av institutioner måste pågå under 5 till 10 år för att vara meningsfulla. RJ överväger därför noga varje engagemang och är restriktiv med att binda sig för basfinansiering. En annan typ av insats är ”Summer Program in Social Sciences” som Institute for Advanced Study i Princeton, SCAS i Uppsala och École des Hautes Études en Sciences Sociales i Paris har arrangerat med RJ som en av finansörerna. Syftet har varit att öka kontakterna med yngre forskare i Mellanöstern, Afrika och Latinamerika, och de preliminära resultaten av insatsen, som avslutades 2017, är mycket uppmuntrande.
- **Samfinansiering av forskningsprojekt** har hittills ägt rum inom främst regionala studier, kultur, värdering, säkerhet och utveckling. En ny satsning förbereds på temat ”Global issues – integrating different perspectives”, med ett större antal deltagande stiftelser än tidigare i samverkan under en längre tid med flera utlysningar.
- **Gästprofessurer, postdok-tjänster och andra liknande anställningar** samt kostnader för forskarutbyte. RJ har sedan 1989 ett avtal med Humboldtstiftung i Bonn om utbyte av gästforskare. RJ finansierar tyska gästforskare i Sverige och Humboldt-Stiftung svenska forskare i Tyskland. RJ:s styrelse har tidigare förlängt gästprofessuren vid Humboldt-Universität zu Berlin med ytterligare tre år från hösten 2017. Det behövs flexibla stödformer som gör det möjligt för svenska forskare att göra både kortare och längre utlandsvistelser, liksom att utveckla samarbeten med utländska forskare som inte har för avsikt att flytta till Sverige. I rapporten *Free to think 2017*, publicerad av det internationella nätverket Scholars at Risk (SAR), presenteras resultat som visar att antalet angrepp på forskare ökar. Under 2017 har RJ beviljat ett treårigt anslag till den svenska avdelningen av SAR. Avsikten är att göra det möjligt för svenska lärosäten att ta emot hotade forskare inom humaniora och samhällsvetenskap.
- **Bidrag till olika slags insatser som syftar till att få fram fler framgångsrika svenska ansökningar** till det europeiska forskningsrådet ERC.
- **Breda, komparativa perspektiv på forskningen** kan inspirera utvecklingsarbetet inom svensk humaniora och samhällsvetenskap. En av beredningsgrupperna har tagit initiativ som syftar till att ytterligare lyfta fram de internationella perspektiven både som en möjlighet och en nödvändighet, under 2017 bland annat genom workshopen ”From the European to the

Global Crisis of Values and Democracy”. Under 2018 presenteras resultaten av ”International Panel on Social Progress”, där RJ har finansierat en del av Institutet för Framtidsstudiers medverkan.

Rönnerbergsska donationerna

De båda donationer som RJ under 1990-talet tog emot från hemmansägaren Erik Rönnerberg, Fagerdal, Hammerdal, ingår nu i RJ:s förmögenhet och förvaltas tillsammans med övriga tillgångar. RJ delar ut avkastningen vart tredje år i form av treåriga forskarstipendier till yngre forskare vid Karolinska Institutet (KI) i Stockholm. Under perioden 2018–2020 får dr Giola Santoni och dr Irene Franco stöd för forskning om åldersrelaterade sjukdomar samt dr Maria Eleni Kastriti för forskning om sjukdomar under de tidiga barnåren.

Bidrag till lokalkostnader och indirekta kostnader

Lärosätena erhåller sedan flera år ett bidrag vars storlek är kopplad till den arbetstidsvolym som RJ finansierar. För en heltidsanställning i ett år betalades under 2017 ett bidrag på 150 000 kronor ut för lokalkostnader och indirekta kostnader. Genom att anslagen betalas ut i takt med att forskarna använder dem kan de ligga kvar i RJ:s förvaltning, där de bidrar till avkastningen och effektiviserar resursutnyttjandet.

Uppföljning och utvärdering

RJ genomför både årliga uppföljningar och enskilda utvärderingar för att fastställa att resultaten av forskningsstödet svarar mot stiftelsens ändamål, för att kontrollera att anslagen använts på avsett vis, för att ge information internt och externt om RJ:s forskningsstödande verksamhet samt för att bidra till kvalitetssäkringen av RJ:s arbete.

För uppföljning och slutredovisning av stödformerna RJ Projekt, RJ Infrastruktur för forskning och RJ Program finns fastställda rutiner. Samtliga projekt och infrastrukturprojekt som har hunnit ungefär halvvägs lämnar en skriftlig redovisning och träffar också den ansvariga beredningsgruppen. Dessa uppföljningar har visat sig vara betydelsefulla såväl för projektledarna som för beredningsgrupperna och för RJ. Stödformen Program följs upp första gången efter två år och sedan med en halvtidsutvärdering efter fyra år inför utbetalningen av resterande medel. Tvåårsuppföljningarna görs av RJ:s ordförandekommitté. Halvtidsutvärderingarna genomförs av två externa internationella sakkunniga samt ordförandekommittén. Vid båda typerna av uppföljning presenterar programmen dessutom sin forskning vid en utfrågning. Program som varar längre än sju år följs även upp efter sex år.

RJ har gett en grupp externa experter i uppdrag att utvärdera RJ:s spetsforskningssatsning Pro Futura. Gruppen konstaterar att ”Pro Futura är ett ytterst värdefullt inslag i svensk forskarrekrytering och forskaromvårdnad” och

att programmet under åren har visat sig vara ett redskap för att främja både kvalitet och rörlighet. Experterna rekommenderar att programmet fortsätter och att det utformas med större flexibilitet så att det tar bättre hänsyn till att Pro Futura-forskarna har olika erfarenheter och behov. Experterna betonar vikten av transparens och tydlighet kring urvalsprocesser och kriterier för urval.

Open access

Enligt RJ:s riktlinjer för publicering med open access ska forskare som får anslag av RJ publicera sina vetenskapligt bedömda texter i tidskrifter och konferenspublikationer så att de blir öppet tillgängliga på internet. RJ uppmuntrar forskarna att även publicera monografier och bokkapitel så att även de blir öppet tillgängliga på internet. För att stödja forskarna ger RJ ett separat publiceringsbidrag för open access. Projektledarna kan ansöka om ytterligare medel under projekttiden. Det går också att ansöka om stöd till publicering med open access efter att slutredovisningen är gjord.

RJ följer årligen upp hur forskarna som har beviljats projektmedel uppfyller RJ:s krav på publicering med open access. Även i slutredovisningen ska forskarna redovisa hur de har säkerställt publicering med open access. Uppföljningarna visar att forskarna har god kunskap om publiceringsformen. RJ planerar att förändra sitt stöd till publicering med open access under 2018.

RJ ingår i ett särskilt nätverk för forskningsfinansiärer, vilket fokuserar på open access-frågor. RJ gör också andra insatser för att driva på utvecklingen mot open access såsom stöd till portalen Kriterium och till Open Library of Humanities. RJ deltar också med en ledamot i Kungl. bibliotekets forumgrupp för open access och publiceringsfrågor.

Forskningskommunikation

I linje med stiftelsens ändamål att främja samhällsvetenskap och humaniora arbetar RJ strategiskt för att lyfta fram den humanistiska och samhällsvetenskapliga forskningen och göra den tillgänglig för andra samhällsfunktioner och grupper.

RJ deltog under 2017 i detta syfte i en rad styrgrupper för forskningskommunikation och information, exempelvis forskning.se, Forskartorget, Swecris och Vetenskap & Allmänhet samt medverkade i en rad redaktionsråd.

Ännu en omgång av Kommunikationsprojektet utlystes, vilket resulterade i att elva projekt fick medel, se sid 22–23.

RJ för även ut forskningsresultaten och lyfter fram forskningspolitiska frågor via konferenser, skriftserier och andra arrangemang. Bland dessa kan nämnas Bokmässan med scenen Forskartorget, Almedalen, Vetenskapsfestivalen och riksdagsföreningen Sällskapet Riksdagsledamöter och Forskare (Rifo).

Förutom en mängd forskningsresultat var årsbokens tema, religion, och samverkan återkommande ämnen under dessa arrangemang.

Det har även ägnats tid åt att sprida och diskutera just samverkan runt om på landets lärosäten samt med bland annat Utbildningsdepartementet, Kungl. biblioteket och Vetenskapsrådet.

Det nya samarbetet med humorklubben Oslipat har rönt stor uppmärksamhet. De fem kvällar som arrangerades i Stockholm och Malmö var fullsatta. Såväl Vetenskapsmedia, Sveriges Radio, Vetenskapsfestivalen och den internationella konferensen PCST har, liksom en rad andra finansiärer, intresserat sig för satsningen.

RJ:s webbplats är navet som kommunikationen baseras på. Här samlas information om utlysningar och diskussioner samt forskningspresentationer. Webbplatsen uppdateras dagligen med omvärldsbevakning, artiklar om vår forskning, bokpresentationer och debatter. Dessutom har ett tjugotal pressmeddelanden publicerats. Informationen på webbplatsen sprids med hjälp av RJ:s Twitter-sida, Facebook-sida, nyhetsbrev samt på Youtube. RJ har under året även profilerat sig som arbetsgivare via LinkedIn, i och med rekryteringen av ny personal.

Förvaltningsberättelse

Ändamål

Stiftelsen Riksbankens Jubileumsfond (RJ) grundades genom ett beslut i riksdagen 1964 och en donation från Sveriges riksbank. Avsikten var att uppmärksamma Riksbankens 300-årsjubileum 1968 genom att främja ”ett angeläget nationellt ändamål”. I samband med utskiftningen av löntagarfonderna beslutade riksdagen 1993 att tillföra en ny donation, Kulturvetenskapliga donationen. Utöver det har RJ fått ytterligare donationer. Riksdagen fastställde de ursprungliga stadgarna den 2 december 1964, och dessa reviderades den 1 januari 1988. Riksdagens avsikt var då att förtydliga RJ:s ställning som en fristående stiftelse. Förändringen innebar bland annat att framtida stadgeändringar skulle antas av RJ:s styrelse och därefter fastställas av riksdagen samt att RJ:s styrelse övertog det fulla ansvaret för förvaltningen av de finansiella tillgångarna från Riksbanken. RJ:s styrelse antog de nuvarande stadgarna den 8 juni 2017, och riksdagen fastställde dem den 16 november 2017. Revideringen innebär två förtydliganden: dels av stadgarnas distinktion mellan arvodet och ersättning, dels av mandatperiodernas längd och utformning för styrelseledamöter och suppleanter.

RJ är en fristående stiftelse. Styrelsen beslutar självständigt om verksamheten inom ramen för stadgarna, vilka preciserar (§ 2) följande ändamål för RJ:

”Stiftelsen har till ändamål att främja och understödja vetenskaplig forskning med anknytning till Sverige. Därvid skall gälla

att verksamheten skall ges en betydande flexibilitet och att i princip inte något forskningsområde skall vara uteslutet från möjligheten att erhålla bidrag från stiftelsen, men

att företräde skall ges åt forskningsområden, vilkas medelsbehov inte är så väl tillgodosedda på annat sätt,

att stiftelsens medel speciellt skall användas för att stödja stora och långsiktiga forskningsprojekt,

att nya forskningsuppgifter, som kräver snabba och kraftiga insatser, därvid särskilt uppmärksammas,

att stiftelsen skall verka för att främja kontakter med internationell forskning, samt

att stiftelsens medel inte skall tas i anspråk för inrättande av permanenta tjänster. Om så befinns lämpligt, skall dock till stiftelsens verksamhet kunna knytas forskare för så lång tid att stödet från stiftelsen får karaktären av livstidsstipendium.”

Väsentliga händelser under räkenskapsåret

- Nya stadgar antogs av styrelsen och fastställdes därefter av riksdagen den 16 november 2017.
- Rekryteringen av en ny vd från den 1 januari 2019 förbereddes och påbörjades.

- Styrelsen utredde och diskuterade den framtida relationen mellan uppdrag i styrelsen och uppdrag i beredningsgrupperna.
- Styrelsen reviderade policyn för fördelning av bostadslägenheter i syfte att stärka kontrollen över hur lediga lägenheter används.
- Arbetet med ett nytt strategiskt ramverk för RJ:s arbete som forskningsfinansierare drevs med hjälp av externa experter vidare inom styrelsen och kansliet.
- Anslagsprocessen förändrades genom att forskarna från och med 2017 får rekquirera beviljade anslag halvårsvis i takt med att de kan styrka de kostnader de har haft.
- ROT-projektet om fastigheten Rekryten 6 avslutades, och grundförstärkningen av fastigheten Styrpinnen 23 med bland annat RJ:s kanslilokaler förbereddes.
- Styrelsen beslutade om en långsiktig investering i det delägda, onoterade fastighetsbolaget Intea Fastigheter AB som investerar i social infrastruktur, till exempel universitet, höskolor och rättsväsendet.

Ledning

Styrelsens ledamöter utses av riksdagen för en fyraårsperiod. Genom att i princip hälften av ledamöterna utnämns vartannat år förnyas styrelsen undan för undan. Styrelsen beslutar om budget, strategier för forskningsfinansiering och den finansiella verksamheten, delegationsregler samt anslag till forskning. Den sammanträdde fyra gånger, fattade ett beslut per capsulam och genomförde en styrelsekonferens. Vid den senare diskuterades rekrytering av en ny vd, forskningsstrategi med mera. Styrelsen konkretiserar i den fleråriga utformningen av forskningsstödet och i det årliga budgetbeslutet hur de ändamål som anges i stadgarna ska fyllas.

Styrelsens arbetsutskott, som består av styrelsens ordförande och vice ordförande, sammanträdde sex gånger under året och fattade ett beslut per capsulam. Till arbetsutskottet har styrelsen bland annat delegerat besluten om anslag till forskningsinitiering, produktionsstöd för böcker, samarbete med riksdagen och vissa frågor om uthyrning av lägenheter i RJ:s fastigheter.

RJ:s finanskommitté, som på styrelsens delegation fattar beslut i finansiella frågor, består av två ordinarie ledamöter. Finanskommittén har sammanträtt vid fyra tillfällen, då den har behandlat dels specifika ärenden enligt en fastställd årskalender, dels olika typer av löpande förvaltningsfrågor. För finansförvaltningen hänvisas till särskilda avsnitt nedan.

Vd:n svarar enligt den årligen fastställda attest- och delegationsordningen för den löpande verksamheten och för ledningen av RJ:s kansli.

Årets budget och anslag

Inför styrelsens beslut om budget görs ett finansiellt hållbarhetstest, ett så kallat stresstest. Budgeten för 2017 omfattade totalt cirka 545 miljoner kronor,

varav 490 miljoner kronor avsåg nya forskningsanslag. Hela detta utrymme har inte utnyttjats, utan anslagen till forskning uppgår till nästan 428 miljoner. Det ligger i sakens natur att de belopp som budgeteras för olika insatser är ungefärliga och måste anpassas till de behov som verkligen finns. Vissa budgetposter har under 2017 inte kunnat tas i anspråk fullt ut beroende på att lämpliga användningsområden inte har hunnit förberedas. Styrelsens strategiarbete har inte heller kommit så långt att det planerade utrymmet för nya insatser har tagits i anspråk. Liksom tidigare beräknas storleken på RJ:s bidrag till lokal-kostnader och indirekta kostnader utifrån volymen på den sammanlagda forskningstid som RJ finansierar, en modell som har fungerat väl.

RJ stöder sedan tillkomsten av Kulturvetenskapliga donationen i början av 1990-talet forskning inom humaniora, samhällsvetenskap, juridik och religionsvetenskap. Verksamheten följer två linjer. Dels finansieras högkvalitativa ansökningar från forskarna själva i form av de ordinarie stödformerna Projekt, Program, Infrastruktur för forskning och Forskningsinitiering. Dels görs riktade insatser som i enlighet med stadgarna syftar till att utveckla svensk forskning och stärka dess internationella ställning. RJ låter forskarinitiativen ta större delen av det ekonomiska utrymmet för ny forskning, vilket under senare år har inneburit cirka 75 procent av den årliga budgeten. De riktade insatserna har under 2017 varit fokuserade på att stärka olika faser av den akademiska karriären, säkerställa att RJ:s policy för en jämställd fördelning av anslagen uppnås och utveckla forskningens infrastrukturer. Andra insatser har gjorts för att förbättra resultatens spridning och forskningens samverkan, följa upp och utvärdera insatserna, samarbeta med andra finansiärer inom och utom Sverige för att nå ökad effekt samt att främja forskarnas rörlighet mellan samhällssektorer och länder.

Stadgarna ger RJ stort utrymme att arbeta probleminriktat och flexibelt. Goda resultat i finansförvaltningen under lång tid i kombination med en positiv utveckling på finansmarknaden har genom åren gjort det möjligt att utveckla en rad nya stödformer och riktade insatser. Ett mått på detta är att RJ för femårsperioden 2013–2017 har uppnått en så kallad fullföljdsgrad på 148 procent. Särskilt intressanta och värdefulla har de åtgärder visat sig vara som är unika för RJ, till exempel Pro Futura, RJ Sabbatical, de stora programmen och Flexit. Tack vare RJ:s arbete har kvaliteten och mångfalden i svensk forskning kunnat stärkas. Anslagen utformas på ett sådant sätt att de bästa forskarna ska välja att söka dem. RJ inriktar sig därför på hela forskningsprocessen och ger bidrag till produktionsstöd till böcker, översättning och kostnader för publicering med så kallad open access, vilken innebär att resultaten blir fritt tillgängliga i digital form. Genom att aktivt söka samfinansiering av angelägen forskning med andra aktörer (exempelvis Vetenskapsrådet, Vitterhetsakademien och internationella forskningsstiftelser) kan RJ:s bidrag få större effekt än om de hade varit isolerade insatser.

Större delen av RJ:s anslag får genom styrelsens beslut direkt en mottagare (lagstiftningens term är ”destinatär”). Återstoden är så kallade ramanslag. I det

fallet beslutar styrelsen att en eller flera utlysningar ska göras senare och öronmärker samtidigt ett visst belopp för fördelning på mottagare. I takt med att besluten om anslag fattas och kontrakt skrivs med mottagare och anslagsförvaltare redovisas beloppen mot eget kapital och skuld.

RJ:s styrelse har beslutat att lärosätena från 2017 får rekquirera medel i takt med att de kan styrka att de har haft kostnaderna, vilket ökar RJ:s kontroll över att anslagen används på det sätt som avsetts. Denna ordning, liksom motsvarande tidigare lösningar, ger RJ betydande ekonomiska fördelar genom att i genomsnitt cirka 1 miljard kronor (under 2017 var det 1,3 miljarder kronor) av de beviljade anslagen ligger kvar i RJ:s förvaltning och bidrar till stiftelsens totala avkastning. Så har det varit under en följd av år. Rutinerna ökar i viss mån kansliets administrativa arbete, men hittills i rimlig omfattning. Samtidigt motverkar åtgärden att lärosätena samlar på sig stora beviljade men oförbrukade belopp, som i statens förvaltning genererar ingen eller mycket låg avkastning.

a. Ordinarie stödformer

Till Program, Projekt och Infrastruktur för forskning kom 2017 sammanlagt 703 nya ansökningar in (2016 kom det 670). Inom dessa stödformer beviljades totalt cirka 309 miljoner kronor, att jämföra med de uppskattningsvis 3,2 miljarder kronor som forskarna sökte. Till anslagen för program kom 37 ansökningar (2016 kom det 38), varav 3 (samma antal 2016) slutligen finansierades. I programmen utnyttjar svenska forskare i allt större omfattning möjligheterna att finansiera också internationella kollegers medverkan. Av de 40 (36 under 2016) ansökningarna om infrastruktur för forskning beviljades medel till 8 (2016 beviljades 7). Stödformen Projekt ger forskare i olika stadier av karriären möjlighet att pröva nya idéer. Antalet ansökningar var 626 (2016 var det 596), varav 39 (38 under 2016) fick anslag, de flesta för tre år. Ytterligare 4 projekt, som hade beviljats anslag, valde i stället finansiering från en annan finansiär, oftast med hänvisning till att denna gav större bidrag till de indirekta kostnaderna. Några negativa effekter av reglerna som begränsar möjligheterna att söka projektanslag hos RJ har inte kunnat ses. Beviljandekvoten för projekt sjönk till 6,2 procent (2016 var det 6,4 procent), vilket kan jämföras med bottennoteringen 4,5 procent 2013. Isolerad kan den låga siffran ge anledning till oro, men den bör bedömas bland annat i ljuset av att forskarna lämnar samma eller en liknande ansökan också till andra finansiärer. Den faktiska möjligheten att i Sverige erhålla projektanslag är därför större än vad RJ:s siffror indikerar.

b. Riktade insatser

En av RJ:s uppgifter enligt stadgarna är att förnya och förstärka forskningen och forskningssystemet. De riktade insatserna fyller en viktig funktion och bidrar till RJ:s roll som igångsättare, katalysator. Syftet med den treåriga för-

söksverksamheten RJ Sabbatical har varit både att inspirera till ett mer flexibelt system för forskningsfinansiering och att stärka den akademiska karriären genom anslag till lektorer och professorer för att de ska kunna slutföra forskning och skriva större verk och synteser. Många kvinnor har sökt, och de har varit framgångsrika i konkurrensen, så RJ Sabbatical har bidragit positivt till jämställdheten. Styrelsen har beslutat om ytterligare en utlysning i väntan på ett eventuellt beslut om att permanenta RJ Sabbatical inom det framtida strategiska ramverket. Flexit-programmet är inriktat på samverkan genom att öka förbindelserna mellan å ena sidan humanistisk och samhällsvetenskaplig forskning, å andra sidan organisationer och näringsliv. Samverkan och rörlighet inspirerar till nya forskningsfrågor, stärker kreativiteten och möjliggör karriärväxling för individerna. Under hösten 2017 har ett ambitiöst ledarskapsprogram för forskarna inom Pro Futura-programmet sjuösatts. Av den treåriga försöksverksamheten med kommunikationsprojekt återstår en utlysning. RJ:s avsikt med det initiativet är att kunna stödja nya sätt att föra ut forskningens resultat och relevans till beslutsfattare, medierna och en intresserad allmänhet. Under 2017 inleddes diskussionerna med Vetenskapsrådet och Vitterhetsakademien om samarbete för att stödja digitalisering av kulturarvet och främja både datadriven forskning och nya användningar av digitala tekniker i forskningen. Initiativet knyter an till RJ:s och Vitterhetsakademiens tidigare satsning på Samlingarna och forskningen, liksom till RJ:s stöd till konferenser med samma syften. RJ finansierar slutligen ett antal konferenser och liknande som genomförs i egen regi eller som samarbeten. Under 2017 handlade de bland annat om artificiell intelligens och automatiskt beslutsfattande, om Östasienforskning och om rösträtsreformerna för cirka 100 år sedan.

Anslagsprocess och kvalitetsbedömning

RJ:s beslut om anslag vilar enbart på direkta bedömningar av ansökningarnas vetenskapliga kvalitet och internationella standard. Denna princip gynnar av erfarenhet resultatens långsiktiga värde och nytta. Föreskrifterna på webbplatsen om hur anslag från RJ får kombineras med anslag från andra finansiärer har under året förtydligats ytterligare. Ledamöterna i beredningsgrupperna, liksom de externa sakkunniga, får skriftliga och muntliga instruktioner inför bedömningsarbetet. De ansökningar som går vidare från det första granskningsssteget prövas därefter alltid av särskilt sakkunniga inom området, i de flesta fall av utländska forskare. Anvisningarna om jäv har på förekommen anledning förtydligats för de externa sakkunniga.

Internationellt

Svensk forsknings internationella samarbeten och kontakter har under senare år fått större uppmärksamhet. Internationalisering är kvalitetsdrivande och förnyar och förstärker svensk forsknings kontakter och genomslag. Stiftelsens anslag utformas på ett sådant sätt att de kan förnya och förstärka den svenska

forskningens kontakter och genomslag i andra länder. RJ beviljar särskilda bidrag till internationalisering direkt inom flera stödformer, vilket minskar behovet av särskilda beslut om finansiering.

I RJ:s pågående strategiska arbete kommer de internationella insatserna att uppmärksammas ytterligare. RJ stöder internationalisering genom stödformernas utformning och genom att medverka i internationellt samarbete. Insatserna är inriktade både på individuell forskarrörlighet och strategiska partnerskap. RJ har under 2017 träffat regeringens utredare för ökad internationalisering av universitet och högskolor och diskuterat behov och erfarenheter av olika slags insatser. Det behövs flexibla stödformer som gör det möjligt för svenska forskare att göra både kortare och längre utlandsvistelser, liksom för att utveckla samarbeten med utländska forskare som inte har för avsikt att flytta till Sverige. RJ har under senare år sett en ökad medverkan av internationella forskare i ansökningarna, trots att inga formella krav på internationellt samarbete ställs i utlysningarna. Detta är en positiv utveckling. En av beredningsgrupperna har tagit initiativ som lyfter fram de internationella perspektiven både som en möjlighet och en nödvändighet, under 2017 bland annat genom workshopen "From the European to the Global Crisis of Values and Democracy".

Andra aspekter gäller finansiering av internationella samarbeten och att stödja svenska forskare i konkurrensen om internationell finansiering, till exempel genom Europeiska forskningsrådet (European Research Council, ERC). Inom European Foundation Centre (EFC) medverkar RJ i det forskningsforum som inriktar sig både på att lyfta fram stiftelsernas roll som forskningsfinansierare och på att effektivisera stiftelsernas arbetsformer. Stiftelsesamverkan på europeisk nivå förväntas öka i betydelse, särskilt om brexit förverkligas, en fråga som under året bland annat diskuterades med EU:s forskningskommissionär. En ny satsning förbereds på temat "Global Issues– Integrating Different Perspectives", med ett större antal deltagande stiftelser än tidigare som skulle samverka under flera år med koordinerade utlysningar. Också inom Norden stöder RJ stiftelsers och civilsamhällets samarbete och informationsutbyte. I rapporten *Free to think 2017* visas att angreppen på forskare ökar. Under året har RJ beviljat ett treårigt anslag till den svenska avdelningen av nätverket Scholars at Risk. Avsikten är att underlätta för svenska lärosäten att ta emot hotade forskare inom humaniora och samhällsvetenskap från andra länder.

Information och samverkan

RJ:s insatser inom information och samverkan vägleds av övertygelsen om att förtroendet för forskningen främjas av de resultat som kommer till den intresserade allmänheten, medier, beslutsfattare och andra forskare. Arbetet med att sprida innehållet i skriften *Kunskapens nya rörelser* till lärosätes- och fakultetsledningar, medier och beslutsfattare har varit omfattande, och gensvaret starkt. Konferensen "New Infrastructures of Knowledge" behandlade temat från ett internationellt perspektiv på hur förändringar i medier återverkar på forskningen inom humaniora och samhällsvetenskap och leder till behov av

nya former för samverkan. Den pågående försöksverksamheten med kommunikationsprojekt visar RJ:s ambition att stödja forskarnas egna initiativ och intresse för samverkan. Samma strävan ligger bakom att RJ under flera år har drivit på det nationella arbetet för att öka publiceringen med open access, det vill säga öppen digital tillgång till vetenskapliga publikationer på nätet. RJ samordnar detta arbete med tryckbidrag och annat produktionsstöd som behövs övergångsvis under teknikförändringen. RJ:s webbplats informerar om utlysningar och om vilka projekt som erhållit anslag. Webbplatsen är ett viktigt instrument för den utåtriktade informationen, liksom Facebook-sidan, årsberättelsen, årsboken, det elektroniska nyhetsbrevet, Youtube-kanalen samt de många publika arrangemang som RJ medverkar i. Den används också för fortsatt debatt om aktuella frågor, nyhetsbevakning, information om bokutgivning, konferenser och mycket annat. Årsboken *Religionen tur och retur* diskuterades bland annat i Rifo (Sällskapet Riksdagsledamöter och Forskare) och på Bokmässan i Göteborg, liksom under Almedalsveckan, där även program om kulturarv, samverkan, förtroendet för kunskap och ungdomars samhällsengagemang drog många åhörare. Samarbetet med komikerklubben Oslipat rönt positiv uppmärksamhet för sin blandning av innehållslig kvalitet och en okonventionell form för spridning av resultat. RJ medverkar även till forskningskommunikation genom bidragen till Vetenskap & Allmänhet (VA), forskning.se och Swecris, liksom under politikerveckan i Almedalen, Forskar-torget på Bokmässan samt vid åtskilliga konferenser.

Kvalitetssäkring och måluppfyllelse

Grundvalen för kvalitetssäkringen är den bedömning som görs av ansökningarnas vetenskapliga kvalitet. Därutöver följer RJ upp och utvärderar de anslag som beviljats för att säkerställa att resultaten av forskningsstödet motsvarar syftet och stiftelsens ändamål. Det bestående vetenskapliga värdet, relevansen, nyttan och effekterna av RJ:s forskningsstöd visar sig i många fall dock först på sikt. Efter att projektet har avslutats lämnar forskarna ekonomisk redovisning och en kort redogörelse för de vetenskapliga resultaten och projektets publikationer. Med hjälp av detta material har den kommunikationsansvariga skrivit en rapport om förändringar i forskarnas publiceringsmönster. För uppföljning och slutredovisning av de ordinarie stödformerna Projekt, Infrastruktur för forskning och Program finns fastställda rutiner. Under 2017 har sammanlagt 33 projekt och 9 infrastrukturprojekt följts upp. Tre projekt fick besvara ytterligare frågor skriftligt innan samtliga projekt fick klartecken för fortsatt stöd. Några problem och svagheter som har observerats tidigare år återkom även 2017, främst svårigheterna att kombinera forskningen som RJ finansierar med undervisning och annat institutionsarbete. I ett fall ifrågasatte RJ om inte forskarna hade erhållit dubbel finansiering för samma projekt, men efter ingående utredning beslutade RJ att inte vidta några åtgärder. Möjligen uppstår situationer som denna genom att andra finansierare till skillnad från RJ tenderar att betrakta projektanslag som tillskott till finansieringen av forskning

som pågår hela tiden. RJ å sin sida ser projekt som en avgränsad forskningsuppgift och där RJ finansierar de kostnader som forskaren har beräknat som nödvändiga för att lösa uppgiften. RJ går inte heller in och förhandlar med forskaren om projektets slutliga utformning, utan finansieringen gäller det projekt som har prövats av en beredningsgrupp och av de externa sakkunniga. Stödformen Program följs upp första gången efter två år och sedan med en halvtidsutvärdering efter fyra år. Under 2017 har 3 program följts upp efter två år och lika många har halvtidsutvärderats. Resultaten är genomgående goda, men i ett fall har styrelsen villkorat fortsatt anslag till att åtgärder vidtas med anledning av utvärderarnas kritiska synpunkter.

Under året har två större utvärderingar genomförts och en har påbörjats, samtliga utförda av externa experter. Gruppen som granskade Pro Futura konstaterar att programmet är ett ”ytterst värdefullt inslag i svensk forskarrekrytering och forskaromvårdnad”. Den rekommenderade att programmet fortsätter men att det utformas med större flexibilitet så att det tar bättre hänsyn till Pro Futura-forskarnas olika erfarenheter och behov. Analysen av stödformen Forskningsinitiering, det vill säga konferenser, nätverk och liknande vetenskapliga möten, visar dess unika egenskaper och positiva inverkan på forskningen. Den årliga kvantitativa uppföljningen av jämställdhetspolicyn kompletterades under 2017 med en kvalitativ analys av beredningsprocesserna ur ett jämställdhetsperspektiv som utfördes av externa experter. Deras uppdrag inkluderade även intersektionella inslag, det vill säga maktordningar som ålder, etnicitet och vetenskaplig status. Expertrapporten beräknas bli klar under det första kvartalet 2018. RJ:s avsikt är att säkerställa att inga ovidkommande hänsyn påverkar besluten om forskningsanslag.

Utöver de uppföljningar och utvärderingar som nämns ovan genomfördes under 2017 en sista konferens med de forskare som fick anslag i satsningarna Forskning om förmodernitet, Samlingarna och forskningen samt Styrning och granskning av det offentliga.

Administration

Styrelsen har fastställt en instruktion för internrevisionen som kompletteras med en årlig plan. Ytterligare analyser inför övergången till årsredovisning enligt regelverket K3 har genomförts. De olika it-stödens funktionalitet och säkerhet kontrolleras och förbättras fortlöpande. Ansökningssystemet Tekla har fått nya funktioner, främst en kraftfull funktion för textredigering, inför 2018 års ansökningar. Inom kapitalförvaltningen vidareutvecklas den elektroniska hanteringen av alla transaktioner. Övergången till digital hantering av samtliga handlingar i forskningsadministrationen går vidare. Anslagsprocessen har förändrats genom att forskarna från 2017 får rekvrirera beviljade anslag i takt med att de kan styrka de kostnader de har haft. Vid alla it-förändringar prioriteras en uppdaterad, säker it-struktur. ROT-projektet om hyresfastigheten Rekryten 6 har avslutats varigenom 6 helt nya lägenheter har tillförts

och 24 lediga lägenheter har kunnat lämnas till bostadsförmedlingen. Fastigheten Styrpinnen 23, där RJ:s kansli sitter, måste grundförstärkas under 2018, och kansliet söker därför andra, temporära lokaler. Behovet av översättning till och kommunikation på engelska har ökat starkt, och under året har bland annat *RJ English Style Guide* färdigställts av RJ:s översättningsbyrå. Beskrivningarna av arbetsrutiner inom kansliet ses över vid behov. Personalhandboken för kansliets personal uppdateras och kompletteras när det behövs med riktlinjer och policydokument. Kansliets proaktiva arbete har bland annat understötts med en workshop om omvärldsanalys och en presentation av forskarvän om hur olika forskningsstöd, bedömningssätt med mera fungerar. Forskningsavdelningens anställda har goda möjligheter att delta i forskningspolitiska seminarier och liknande. Ordföranden, vd eller kansliets personal har deltagit i en rad lokala informationsmöten om RJ som forskningsfinansiär, samt i dialogmöten med pågående statliga utredningar eller universitets- och fakultetsledningar om aktuella och kommande forskningsfrågor.

Personal

I slutet av 2017 hade RJ:s kansli 17 anställda (2016 var det 18). Under året slutade 3 anställda, och 2 nyanställningar gjordes och 1 rekrytering påbörjades. Två anställda var föräldralediga under en del av året och ersattes av två konsulter. Rekryteringen av en efterträdare till vd, som går i pension vid årsskiftet 2018/19, har påbörjats.

Finansiell verksamhet

Resultat och avkastning

Årets resultat uppgick till 690 mkr (617 mkr)¹. Årets resultat inklusive förändring av orealiserade vinster uppgick för helåret 2017 till 1 197 mkr (970 mkr), se not 12. Under året beviljade RJ 428 mkr (438 mkr) till forskningsmedel.

Direktavkastningen i form av utdelningar, ränteintäkter och driftsöverskott på fastigheter uppgick under året till 279 mkr. Administrationskostnaderna för RJ:s verksamhet var under året 47 mkr² (44 mkr), vilket motsvarar 0,4 procent av genomsnittligt eget kapital till marknadsvärde.

Det finansiella resultatet uppgick för helåret 2017 till 1 248 mkr (1 018 mkr), se tabell 1. Totalavkastningen på stiftelsens tillgångar var under året 9,8 procent (8,1), vilket översteg RJ:s jämförelseindex med 1,4 procentenheter. RJ:s aktiva förvaltning hade ett framgångsrikt år med en avkastning som överträffade jämförelseindex inom svenska aktier, internationella aktier, räntebärande placeringar och taktisk allokering. Den taktiska allokeringen mellan tillgångsslag jämfört med index bidrog under året positivt till totalavkastningen med 0,4 procentenheter.

RJ:s aktieportfölj gav under året 11,9 procent (10,4) i avkastning. Räntebärande placeringar gav en avkastning på 0,5 procent (1,4) och hedgefonder 0,1 procent mätt i svenska kronor (3,4). Den direktägda fastighetsportföljen gav en avkastning på 11,4 procent (15,0). Delägda onoterade fastighetsbolag och fastighetsfonder gav 21,4 procent (18,8) i avkastning. Valutasäkringar av utländska tillgångar redovisas separat och påverkade under året totalavkastningen positivt med +0,7 (−0,5) procentenheter.

Den svenska aktieportföljen gav under 2017 en avkastning på 12,2 procent (7,2), vilket översteg jämförelseindex SIX Portfolio Return med 2,7 procentenheter. Överavkastningen mot jämförelseindex har skapats i såväl aktieurvalet som i portföljens sektorallokering. Aktieurvalet i sektorerna industri, cykliska konsumentföretag, teknologi och finans bidrog mest till att avkastningen översteg index. Enskilda aktier i småbolagsdelen uppvisade under året ett högt bidrag till att avkastningen översteg index.

Den internationella aktieportföljen gav under året en totalavkastning på 11,5 procent (13,5), vilken översteg jämförelseindex med 0,8 procentenheter. Störst positiv inverkan på avkastning jämfört med index hade aktieurvalet i sektorerna finans, fastigheter, industri och teknologi, medan hälsovård och konsument uppvisade ett negativt bidrag. Sektorallokeringen har under året bidragit positivt till överavkastningen där portföljen varit positionerad med en övervikt i teknologi och finans och underviktad i fastighetsaktier och samhälls-

¹ Siffror inom parentes avser 2016.

² Till det kommer den interna hyran.

nyttiga varor och tjänster. Vid utgången av året var den internationella aktieportföljen fördelad på USA med 54 procent (53), Västeuropa 25 procent (25), Asien exklusive Japan 10 procent (10), Japan 8 procent (7), Kanada 2 procent (3) och Brasilien 1 procent (2).

Liksom tidigare år har hela den internationella aktieportföljen, den svenska aktieportföljen och ränteportföljen förvaltats internt av RJ:s finansavdelning. Investeringsfilosofin att lägga tonvikt vid bolag som är ”bäst i sin klass” med rimlig värdering är en viktig del i den övergripande strategin.

Under 2017 uppgick avkastningen i ränteportföljen till 0,5 procent (1,4), vilket överstiger jämförelseindex med 0,5 procentenheter. Obligationsportföljen, som har säkerställda svenska bostadsobligationer som jämförelseindex, uppvisade en avkastning på 0,5 procent (1,8), vilket översteg jämförelseindex med 0,1 procentenheter. Avkastningen på korta räntebärande tillgångar uppgick under året till 0,4 procent (0,7), vilket översteg jämförelseindex med 1,2 procentenheter. Under hela året var Riksbankens reporänta -0,5 procent, vilket har medfört att statsskuldväxlar och statsobligationer med löptider som är kortare än fem år samt även bankkonton med svenska kronor har gett en negativ avkastning. I denna marknadsmiljö med negativa räntor på statspapper har RJ uppnått en positiv avkastning i ränteportföljen genom att investera i säkerställda bostadsobligationer samt företagsobligationer med rörlig och fast ränta samtidigt som vi helt har avstått från investeringar i statspapper.

RJ:s fastighetsinvesteringar består dels av helägda fastigheter i Stockholms innerstad, dels av delägda onoterade fastighetsbolag och fastighetsfonder som främst investerar i Sverige men som även äger en del fastigheter i övriga Norden. Det totala marknadsvärdet på RJ:s fastighetsinvesteringar uppgick i slutet av 2017 till cirka 2,6 miljarder kronor, vilket motsvarade drygt 18 procent av de totala tillgångarna.

Den direktägda fastighetsportföljen, som är investerad i bostäder och kontor i Stockholms innerstad, gav under året en avkastning på 11,4 procent (15,0). Fastigheternas marknadsvärde har bedömts genom externa värderingar utförda av Cushman & Wakefield, vilka bygger på kassaflödesanalyser. Portföljen består av 76 procent bostadsfastigheter och 24 procent kontorsfastigheter. Fastigheterna är till en mindre del finansierade med inteckningslån med en rörlig ränta som under året uppgick till 0,9 procent (0,8). Inga köp eller försäljningar av direktägda fastigheter genomfördes under året.

RJ:s investeringar i delägda onoterade fastighetsbolag och fastighetsfonder är den tillgångsklass som har gett högst avkastning under de senaste tre helåren, och för helåret 2017 uppgick avkastningen till 21,4 procent (18,8). I slutet av mars gick RJ in som delägare i fastighetsbolaget Intea Fastigheter AB med ett investeringsåtagande på 250 mkr. Intea är inriktat på långsiktigt ägande av social infrastruktur. Portföljen består av fastigheter med över 90 procent of-fentliga hyresgäster, såsom universitet, högskolor och rättsväsendet. Under 2017 har Midstar Hotels AB, där RJ äger 14,9 procent, förvärvat tio hotellfastigheter. Midstar ägde i slutet av året 23 hotellfastigheter i Sverige, Norge och

Danmark. Fastighetsfonderna Areim II, Areim III, saminvesteringar i Areim Brädstapeln och Areim Obligo samt Profi IV uppvisade under året och från investeringstidpunkten en mycket god avkastning.

Under 2017 blev avkastningen på RJ:s investeringar i hedgefonder 0,1 procent (3,4) mätt i svenska kronor och cirka 2,2 procent i lokal valuta. Under året har försvagningen av USA-dollar mot svenska kronan påverkat den redovisade avkastningen i tillgångsslaget negativt med cirka –20 mkr eller –2,1 procentenheter. Eftersom RJ under året har valutasäkrat ungefär hälften av dollarexponeringen beräknas hedgefonder i svenska kronor uppvisa en avkastning på cirka 1,2 procent om hänsyn tas till vinster på valutaterminer.

Under året avvecklade RJ fyra innehav och minskade investeringarna i ytterligare tre hedgefonder vilket innebär försäljningar av fondandelar till ett värde av 327 mkr. Försäljningarna syftade till att minska RJ:s externa förvaltningskostnader. RJ:s riskjusterade avkastning i tillgångsslaget är på lång sikt tillfredsställande med positiv avkastning varje helår under perioden 2002–2017. Exempelvis uppgår RJ:s genomsnittliga årliga avkastning under de senaste tio åren till 5,6 procent med en standardavvikelse på 4,1 procent och en Sharpekvot på 1,57.

För diversifiering investerar RJ i internationella aktier och alternativa investeringar som denomineras i andra valutor än svenska kronor. Finansavdelningen valutasäkrar normalt 25 till 75 procent i dollar, euro, pund och yen, där 50 procent utgör neutral position. Per den 31 december 2017 hade RJ 28,5 (29,5) procent av totalportföljen denominerad i utländsk valuta, och den öppna valutapositionen uppgick till 16,8 (20,7) procent. Jämfört med helåret 2016 har säkringsgraden för dollarexponeringen ökat från i genomsnitt 35 procent till 48 procent. Detta beslut har bidragit till att portföljen i utökad grad har skyddats från värdenedgången i dollarn som under året föll 10,4 procent mot den svenska kronan. Under året har i genomsnitt 54 procent av euroexponeringen säkrats till svenska kronor, medan valutasäkringen för investeringar i pund och yen har uppgått till 53 respektive 49 procent. Under året uppgick det redovisade nettoresultatet på valutaterminer till 99 mkr (–104). Kronförstärkningen har lett till vinster på valutaterminerna.

Finansiell ställning

För att ge ytterligare information om stiftelsens finansiella ställning kompletteras årsredovisningen med balansposternas upplupna anskaffningsvärde och jämförande marknadsvärde, se separat bilaga sidan 79. Vid utgången av året översteg marknadsvärdet på RJ:s tillgångar det bokförda värdet med 3 718 mkr (3 211).

RJ:s redovisade egna kapital ökade under året från 8 991 mkr till 9 247 mkr. Stiftelsens förmögenhet (eget kapital värderat till marknadsvärde) ökade från 12 202 mkr till 12 965 mkr. I slutet av året utgjorde det balanserade resultatet till marknadsvärdet 17,3 gånger årets beviljade forskningsmedel om hänsyn också tas till stiftelsens administrationskostnader, att jämföra

med styrelsebeslutet om ett belopp som lägst motsvarar tre års utdelning i normal omfattning.

Av RJ:s placeringstillgångar vid utgången av 2017 utgjorde aktier 54 procent (55), räntebärande placeringar 23 procent (22), direktägda fastigheter 9 procent (9), fastighetsfonder 9 procent (6) och hedgefonder 5 procent (8).

Av tillgångarna var 29 procent denominerade i utländska valutor. Utestående terminskontrakt, vars nominella belopp per den 31 december 2017 uppgick till 1705 mkr (1 672), medförde dock att nettoexponeringen i utländsk valuta var 17 procent av de totala tillgångarna.

Långsiktig måluppfyllelse

RJ:s finansförvaltning har med betydande marginal uppfyllt de avkastningsmål som styrelsen ställt upp för stiftelsens finansiella verksamhet. Enligt styrelsebeslut från 2003 ska placeringsverksamheten på lång sikt sträva efter en genomsnittlig årlig real avkastning om minst 4 procent, det vill säga konsumentprisindex plus 4 procent. Detta mål gällde för perioden 2003–2016. För tioårsperioden 2017–2026 har styrelsen fastställt ett mål om en real avkastning på i genomsnitt 3 procent per år. Avkastningen ska även fortsättningsvis utvärderas dels ackumulerat från 2003, dels över rullande femårsperioder, dels kalenderårsvis.

RJ:s finansiella resultat uppgick för perioden 2003–2017 till 12 408 mkr. Den genomsnittliga realavkastningen för perioden 2003–2017 uppgick till 8,4 procent per år jämfört med det genomsnittliga avkastningsmålet 3,9 procent per år. Detta innebär att den reala avkastningen för perioden 2003–2017 uppgick till sammanlagt 237,0 procent, vilket överstiger de långsiktiga målen med 158,7 procentenheter.

RJ:s kapitalförvaltning utvärderas också utifrån en referensportfölj. Referensportföljen ska ses som en lämplig portföljsammansättning med vilken realavkastningsmålet kan uppnås. Referensportföljen föreslås av finansdirektören i ett beslutsunderlag och fastställs av finanskommittén. Under perioden från startåret 2003 till 2017 har referensportföljen gett en realavkastning som överträffar det långsiktiga realavkastningsmålet med 129,6 procentenheter.

Därutöver överträffade den aktiva kapitalförvaltning som bedrivs inom RJ:s finansavdelning under perioden 2003–2017 referensportföljens jämförelseindex med sammanlagt 29,1 procentenheter. Detta kan hänföras till överavkastning mot index både i den taktiska tillgångsallokeringen och i delportföljerna internationella aktier, svenska aktier och räntebärande placeringar.

Samtliga tillgångsslag som jämförs med marknadsindex uppnådde under perioden 2003–2017 en avkastning som översteg sina respektive jämförelseindex. Fastigheter och hedgefonder, som inte jämförs med index, uppnådde för perioden 2003–2017 en genomsnittlig årlig real avkastning på 7,0 respektive 5,2 procent.

Risker och riskhantering

RJ genomför årligen ett stresstest för att bedöma den påverkan som ett scenario med ett kraftigt värdefall på tillgångarna skulle ha på stiftelsens framtida utdelningskapacitet. Placeringsriskerna kan delas upp i följande riskfaktorer:

- marknadsrisker inklusive aktie-, fastighets-, valuta- och ränterisk samt hedgefondsrisker
- kreditrisker, inklusive motpartsrisker
- likviditetsrisker.

Placeringspolicyn, som fastställs av styrelsen, anger placeringsinriktning, limiter för placeringsrisker, godkända finansiella instrument, avkastningsmål och etiska riktlinjer. Inom ramen för placeringspolicyn och beslut i finanskommittén, såsom referensportföljen, är investeringsbesluten delegerade till finansavdelningen där stiftelsens finansdirektör har ett övergripande placerings- och resultatansvar för RJ:s kapitalförvaltning. På finansavdelningen arbetar ytterligare tre personer som portföljförvaltare med ansvar för olika investeringsmandat. Alla värdepapper förvaras i en svensk bankdepå. Ekonomiadministrationen är separerad från förvaltningen och består av funktionerna administrativ direktör, back-office och controller.

Tillämpning av etisk policy

RJ har sedan 2003 arbetat med etiska krav på investeringarna som utgår från placeringspolicyn, vilken anger att RJ ska beakta de konventioner som Sverige undertecknat inom områdena mänskliga rättigheter, miljöhänsyn och arbetsrätt. Detta bygger på FN:s Global Compact som är väl etablerat med cirka 9 700 företag som medlemmar i 161 länder.

Generellt har RJ sedan samarbetet med den etiska konsulten GES Investment Services AB påbörjades 2006 valt en restriktiv hållning och inte tillåtit investeringar i företag som inte har följt RJ:s etiska riktlinjer. Tillämpningen av RJ:s etiska principer innebär att stiftelsen avstår från att investera i företag som medverkar till kränkning av mänskliga rättigheter, allvarlig miljöskada och kränkning av arbetsrättsliga rättigheter. På listan över företag som RJ inte investerar i ingår exempelvis leverantörer till kärnvapenindustrin, tillverkare av klusterbomber, olje- och gruvbolag som orsakat omfattande miljöförstöring samt bolag som anlitat barnarbetare eller förbjuder anställda att bedriva facklig verksamhet.

Den 1 oktober 2013 bytte RJ jämförelseindex för den internationella aktieportföljen till DJSI World Diversified Index som är ett globalt aktieindex inriktat på hållbara företag. Syftet med bytet var att förstärka den etiska profilen i RJ:s kapitalförvaltning. DJSI bygger på omfattande hållbarhetsanalyser av alla bolag som är kandidater att ingå i indexet. Det är Robeco SAM som genomför analyserna i samarbete med indexleverantören. Information om indexet finns på sustainability-indices.com. Dessutom avstår RJ sedan slutet av 2013 från att investera i tobaksaktier.

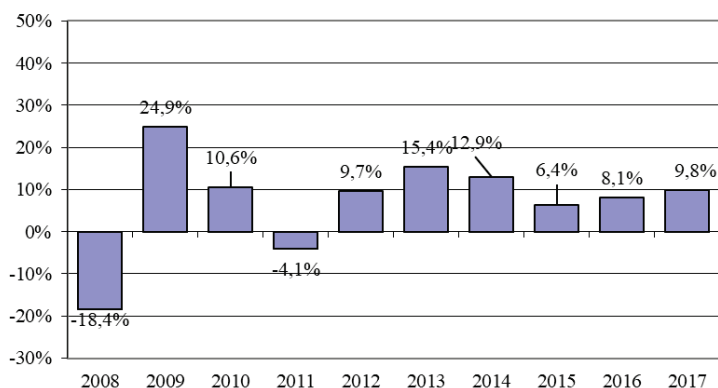
Finansavdelningen har integrerat hållbarhetsanalysen i de löpande investeringsbesluten eftersom det är faktorer som kan ha stor betydelse för bolagens långsiktiga värdeutveckling och framför allt för deras varumärken. I den placeringspolicy som trädde i kraft den 1 januari 2017 har det även formellt fastställts att ”RJ ska integrera hållbarhet i investeringsanalyser i den löpande förvaltningen av stiftelsens tillgångar”.

Den finansiella verksamheten – tio år i sammandrag

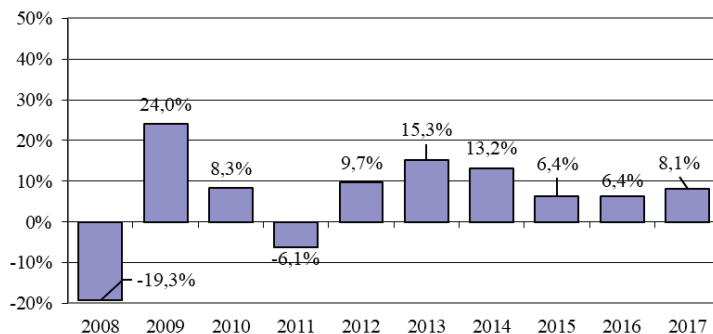
Den 1 januari 1988 fick Stiftelsen Riksbankens Jubileumsfond nya stadgar som innebar att stiftelsen blev en självständig finansiell aktör.

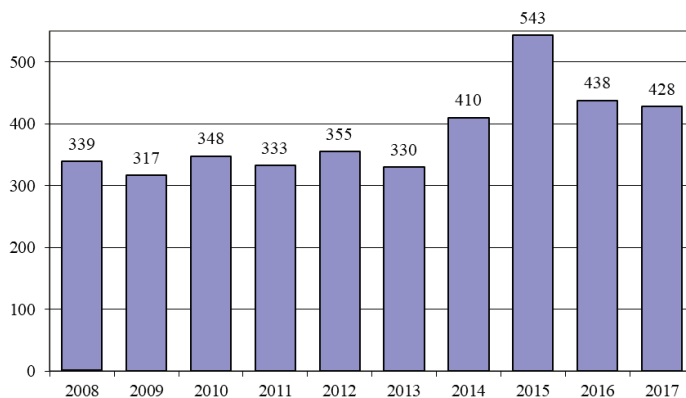
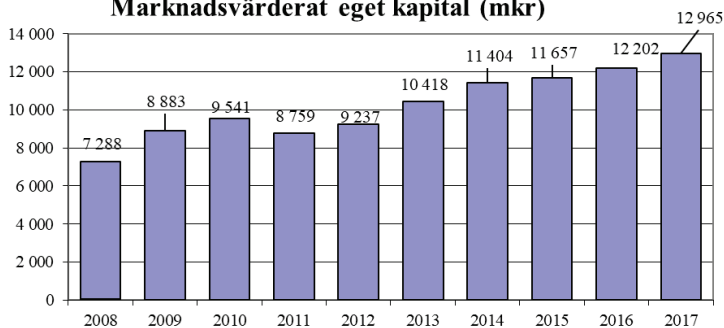
Nedan redovisas – i form av stapeldiagram – utvecklingen under de tio senaste åren av fyra grundläggande finansiella mått – den totala avkastningen, den reala avkastningen (inflationsjusterad), eget kapital till marknadsvärde samt årliga beviljade forskningsmedel.

Total avkastning i % av tillgångar vid årets ingång



Real avkastning i % av tillgångar vid årets ingång



Beviljade forskningsmedel (mkr)**Marknadsvärderat eget kapital (mkr)**

Tabell 1 Finansiellt resultat (KSEK) 2017

Tillgång	Intäkt/kostnad	2017	2016
<i>Fastigheter</i>	Intäkter	41 849	38 003
	Avskrivningar	-10 480	-5 539
	Räntekostnader	-391	-359
	Övriga kostnader	-19 061	-19 164
	Återföring nedskrivning	-	10 700
	Avsättning till periodiseringsfonder	-	-3 650
	Återföring från periodiseringsfonder	2 591	2 250
	Löpande fastighetskostn Rekryten	-6 434	-292
	Skatt på årets resultat	-1 715	-2 409
	Förändring av realiserade vinster	38 455	188 838
	Summa Fastigheter	44 814	208 378
<i>Aktier</i>	Utdelningar	216 917	214 453
	Realisationsvinster/förluster	413 391	414 771
	Återföring nedskrivningar	110 618	123 887
	Nedskrivningar, aktier	-199 376	-110 618
	Förändring av realiserade vinster, aktier	328 495	62 452
	Summa Aktier	870 045	704 945
<i>Aktier och aktieägartillskott, fastighetsfonder</i>	Utdelning, fastighetsfonder	6 395	2 084
	Återförd nedskrivning Midstart, aktier och aktieägartillskott	-	289
	Räntekostnader Areim	-3966	-
	Förändring av realiserade vinster, fastighetsfonder, aktier och aktieägartillskott	163 897	91 639
	Summa Aktier och aktieägartillskott, fastighetsfonder	166 326	94 012
<i>Hedgefonder</i>	Realisationsvinster/förluster	51 217	35 805
	Förändring av realiserade vinster	-47 269	-3 366
	Summa Hedgefonder	3 948	32 439
<i>Onoterade fastighetsfonder</i>	Utdelningar	10 042	-
	Återföring nedskrivningar	-	2 433
	Realisationsvinster/förluster	20	-863
	Förändring av realiserade vinster	14 041	23 249
	Summa Onoterade fastighetsfonder	24 103	24 819

Tillgång	Intäkt/kostnad	2017	2016
<i>Vinstandelslån</i>	Ränteintäkter	–	–9 593
	Realisationsvinster/förluster	–541	23 925
	Förändring av orealiserade vinster	–1 318	–5 900
	Summa Vinstandelslån	–1 859	8 432
<i>Räntebärande lån, Areim och Profi</i>	Ränteintäkter	12 708	9 240
	Summa Räntebärande lån, Areim och Profi	12 708	9 240
Räntebärande			
<i>Bankmedel</i>	Ränteintäkter	60	45
	Räntekostnader	–285	–310
	Valutakursvinster/förluster	–778	701
<i>Certifikat</i>	Ränteintäkter	15	334
	Återföring nedskrivningar	–	261
	Förändring av orealiserade vinster	21	10
<i>Floating–rate notes</i>	Ränteintäkter	3 143	4 618
	Realisationsvinster/förluster	–	–26
	Nedskrivningar	–	–3 539
	Återförd nedskrivning	–	7 636
	Förändring av orealiserade vinster	5 281	–
<i>Obligationer</i>	Ränteintäkter	6 744	53 121
	Realisationsvinster/förluster	15 200	–15 418
	Återföring nedskrivningar	–	11 255
	Nedskrivningar	–	–15 593
	Förändring av orealiserade vinster	3 238	–
	Summa Räntebärande tillgångar	32 639	43 095
<i>Valutaterminer</i>	Ränteintäkter	149	2 004
	Räntekostnader	–25 328	–15 455
	Valutakursvinster/förluster	121 612	–86 529
	Förändring av orealiserade vinster	2 188	–4 026
	Summa Valutaterminer	98 621	–104 006
<i>Finansiella kostnader</i>	Finansiella kostnader	–3 732	–3 816
	Summa Finansiella kostnader	–3 732	–3 816
	Finansiellt resultat	1 247 613	1 017 538

Resultaträkning (KSEK) 2017

	Not	2017	2016
Stiftelsens intäkter			
Utdelningar	1	233 354	216 537
Ränteintäkter	2	22 819	59 769
Hysesintäkter	3	37 604	33 803
Övriga intäkter		77	60
Summa stiftelsens intäkter		293 854	310 169
Stiftelsens kostnader			
Finansiella kostnader	5	-3 732	-3 816
Fastighetskostnader	3	-25 494	-8 755
Personalkostnader	8, 9	-27 411	-28 526
Externa kostnader	10	-19 355	-15 281
Avskrivningar och återförda nedskrivningar av anläggningstillgångar	3, 15	-10 552	-5 610
Summa stiftelsens kostnader		-86 544	-61 988
Förvaltningsresultat		207 310	248 181
Finansiella poster			
Resultat från avyttring och nedskrivning av finansiella anläggningstillgångar	4	390 529	473 944
Resultat från avyttring och nedskrivning av övriga finansiella instrument		-	261
Valutakursresultat m.m	7	120 833	-85 828
Räntekostnader	6	-29 970	-16 124
Summa finansiella poster		481 392	372 253
Resultat före bokslutsdispositioner		688 702	620 434
Bokslutsdispositioner			
Förändring av periodiseringsfonder	3	2 591	-1 400
Resultat före skatt		691 293	619 034
Skatt på årets resultat	3	-1 715	-2 409
Årets resultat		689 578	616 625

För årets resultat inklusive förändring av orealiserade vinster, se not 12

Balansräkning (KSEK) 2017-12-31

	Not	2017-12-31	2016-12-31
Tillgångar			
<i>Anläggningstillgångar</i>			
Materiella anläggningstillgångar			
Fastigheter	14, 15	349 113	262 568
Pågående nyanläggningar och förskott	16	–	77 278
Inventarier	11	165	163
Summa materiella anläggningstillgångar		349 278	340 009
Finansiella anläggningstillgångar			
Obligationer	17	1 994 451	1 726 150
Floating-rate notes	18	972 561	759 667
Aktier	19	5 424 349	5 457 360
Aktier och aktieägartillskott, fastighetsfonder	20	522 323	323 246
Hedgefonder	20	612 619	888 656
Vinstandelslån	20	1 611	4 600
Räntebärande lån, fastighetsfonder	20	214 692	92 628
Onoterade fastighetsfonder	20	250 000	250 994
Summa finansiella anläggningstillgångar		9 992 606	9 503 301
Summa anläggningstillgångar		10 341 884	9 843 310
Omsättningstillgångar			
Kortfristiga fordringar	21	77 589	3 232
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	22	30 119	25 493
Certifikat	23	200 049	370 893
Kassa och bank		96 065	73 078
Summa omsättningstillgångar		403 822	472 696
Summa tillgångar		10 745 706	10 316 006
Eget kapital och skulder			
<i>Bundet eget kapital</i>	25		
Stiftelsekapital		2 747 899	2 699 444
<i>Fritt eget kapital</i>	25		
Kulturvetenskapliga donationen		1 987 116	1 952 077
Balanserat resultat		4 511 880	4 339 010
Summa eget kapital		9 246 895	8 990 531
Obeskattade reserver			
Periodiseringsfonder	26	8 161	10 752
Summa obeskattade reserver		8 161	10 752

Avsättningar

Avsättningar för pensioner	323	351
Avsättning skatter	8 759	–
Summa avsättningar	9 082	351

Långfristiga skulder

Inteckningslån	27	45 050	45 050
Summa långfristiga skulder		45 050	45 050

Kortfristiga skulder

Beviljade ej utbetalda forskningsmedel	1 283 441	1 214 768
Leverantörsskulder	5 405	17 866
Övriga kortfristiga skulder	28 135 593	25 237
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	29 12 079	11 451
Summa kortfristiga skulder	1 436 518	1 269 322
Summa skulder och avsättningar	1 498 811	1 325 475
Summa eget kapital och skulder	10 745 706	10 316 006

Information om balansposters bokförda värde och jämförande marknadsvärden återfinns i separat bilaga.

Specifisering förändring eget kapital (KSEK)

	Bundet eget kapital ¹⁾	Fritt eget kapital	Eget kapital	
		Kulturvetenskap- liga donationen	Balanserat resultat	
Utgående balans 2016-12-31			4 339 010	
Justering K3			-18 058	
Eget kapital 2017-01-01	2 699 444	1 952 077	4 320 952	8 972 473
Avsättning för bevarande av donationernas realvärde ²⁾	48 455	35 040	-83 495	-
Årets resultat			689 578	689 578
Återbetalade forskningsmedel			12 502	12 502
Beviljade forskningsmedel ³⁾			-427 659	-427 659
Eget kapital 2016-12-31	2 747 899	1 987 117	4 511 878	9 246 894

1) Jubileumsdonationen och Erik Rönnbergs donationer.

2) Av förarbetena till Jubileumsdonationen framgår att donationens realvärde ska upprätthållas över tiden. Samma grundläggande bestämmelse gäller för de båda privata donationer som RJ erhållit (Erik Rönnbergs donationer). Se not 13.

3) Se not 32.

Kassaflödesanalys (KSEK)

	2017	2016
Kassaflöde från den löpande verksamheten		
Årets resultat	689 578	616 625
Återföring av nedskrivning materiella anläggningstillgångar	–	–10 700
Avskrivningar och återförda nedskrivningar av anläggnings- tillgångar	7	5 610
Återföring av nedskrivning finansiella anläggningstillgångar	–129 750	–145 500
Nedskrivningar av finansiella anläggningstillgångar	199 376	129 750
Realisationsresultat finansiella anläggningstillgångar	–479 287	–458 194
Förändring av avsättningar till periodiseringsfonder	–2 591	1 400
Förändring av avsättningar till pensioner	–28	–30
Förändringar räntefordran	–4 640	7 038
Förändringar ränteskuld	1	–10
Kassaflöde från den löpande verksamheten före förändringar av rörelsekapital	272 666	145 989
Kassaflöde från förändringar i rörelsekapital		
Förändring av kortfristiga fordringar	96 501	215 969
Förändring av kortfristiga skulder	98 525	27 236
Kassaflöde från den löpande verksamheten	467 692	389 194
Kassaflöde från investeringsverksamheten		
Förvärv av materiella anläggningstillgångar	–9277	–142
Pågående nyanläggningar och förskott	–	–63 877
Förvärv av finansiella anläggningstillgångar	–4 663 988	–4 415 866
Försäljning av finansiella anläggningstillgångar	4 575 043	4 467 643
Kassaflöde från investeringsverksamheten	–98 222	–12 242
Kassaflöde från anslagsverksamheten		
Årets utbetalda anslag	–346 483	–391 357
Kassaflöde från anslagsverksamheten	–346 483	–391 357
Årets kassaflöde	22 987	–14 405
Kassa, bank vid årets ingång	73 078	87 483
Kassa, bank vid årets utgång	96 065	73 078

Redovisnings- och värderingsprinciper

Från och med 2017 har årsredovisningen upprättats enligt Årsredovisningslagen, Bokföringsnämndens allmänna råd BFNAR 2012:1 *Årsredovisning och koncernredovisning* (K3) med tillämpning av kapitel 11, finansiella instrument värderade utifrån anskaffningsvärdet. Tidigare tillämpades Årsredovisningslagen och Bokföringsnämndens allmänna råd förutom BFNAR 2008:1 (K2) och BFNAR 2012 (K3). Övergången har gjorts i enlighet med kapitel 35. Med stöd av 3 kap. 5§ fjärde stycket årsredovisningslagen har jämförelsetalen inte räknats om. De poster och belopp som redovisades i årsredovisningen för 2016 (enligt tidigare regler) utgör jämförelsetal i årsredovisningen för 2017. Effekterna av övergången visas i balansräkningen nedan.

Uppställningen av resultaträkningen är anpassad efter stiftelsens verksamhet och avviker därför från årsredovisningslagens uppställningsformer. Upplysningar om tillgångars verkliga värde samt årets resultat inklusive förändring av realiserade vinster lämnas i noter till balans- och resultaträkningen.

Information om balansposters bokförda värde och jämförande verkliga värden återfinns i en separat bilaga.

Värdering materiella anläggningstillgångar

Materiella anläggningstillgångar redovisas till anskaffningsvärde minskat med avskrivningar. I anskaffningsvärdet ingår utgifter som direkt kan hänföras till förvärvet av tillgången.

När en komponent i en anläggningstillgång byts ut, utrangeras eventuell kvarvarande del av den gamla komponenten och den nya komponentens anskaffningsvärde aktiveras.

Tillkommande utgifter som avser tillgångar som inte delas upp i komponenter läggs till anskaffningsvärdet till den del tillgångens prestanda ökar i förhållande till tillgångens värde vid anskaffningstidpunkten.

Utgifter för löpande reparation och underhåll redovisas som kostnader.

I samband med fastighetsförvärv bedöms om fastigheten väntas ge upphov till framtida kostnader för rivning och återställande av platsen. I sådana fall görs en avsättning och anskaffningsvärdet ökas med samma belopp.

Materiella anläggningstillgångar skrivs av systematiskt över tillgångens bedömda nyttjandeperiod. När tillgångarnas avskrivningsbara belopp fastställs, beaktas i förekommande fall tillgångens restvärde. Avskrivningarna ingår i resultaträkningens poster Resultat fastigheter och Avskrivningar inventarier. RJ:s mark har obegränsad nyttjandeperiod och skrivs inte av. Linjär avskrivningsmetod används för övriga typer av materiella tillgångar.

Följande avskrivningstider, komponenter och nyttjandeperioder tillämpas på fastigheter:

<i>Komponent</i>	<i>Nyttjandeperiod</i>
1. Stomme och grund	100 år
2. Stomkompletteringar/innerväggar	50 år
3. Yttertak	40 år
4. Fasad	50 år
5. Badrum	15 år
6. Kök	30 år
7. Fönster	50 år
8. Stammar/rör	50 år
9. Ventilation	25 år
10. El	40 år
11. Hiss	25 år
12. Hyresgästanpassning lokaler	10 år
13. Restpost	50 år

För inventarier tillämpas avskrivning på 5 år och för datorer avskrivning på 3 år.

Värdering finansiella anläggningstillgångar

Aktierelaterade värdepapper (inklusive aktiekonvertibler och aktieägartillskott) värderas individuellt till anskaffningsvärde minskat med erforderliga nedskrivningar.

Upplupen ränta på aktiekonvertibler redovisas som upplupen intäkt i balansräkningen.

Hedgefonder, vinstandelslån och onoterade fastighetsfonder värderas kollektivt var grupp för sig till anskaffningsvärde minskat med erforderliga nedskrivningar.

Från och med 2017 värderas räntebärande värdepapper (inklusive floating-rate notes och aktieägarlån) kollektivt var grupp för sig till upplupet anskaffningsvärde. Upplupen ränta på kupongobligationer och aktieägarlån redovisas som upplupen intäkt i balansräkningen. Instrument utan kupongränta värderas till upplupet anskaffningsvärde.

Från och med 2017 redovisas obligationer och floating-rate notes enligt K3, kapitel 11. Vid köp beräknas ett över-/undervärde som sedan periodiseras linjärt över i obligationens fall hela löptiden, i floating-rate notes fall tiden fram till nästa ränteförfall. Vid försäljning beräknas reavinsten som skillnaden mellan över-/underkurs vid försäljningen och kvarstående över-/underkurs.

Anskaffningsvärdet vid försäljning beräknas efter övergången till K3 enligt FIFO-principen (first in first out).

Utländska värdepapper värderas utifrån anskaffningsdagens valutakurs.

Värdering övriga finansiella instrument

Fordringar tas upp till det belopp som efter individuell prövning beräknas bli betalt.

Fordringar i utländsk valuta värderas utifrån balansdagens valutakurs.

Utestående valutaterminskontrakt värderas kollektivt enligt lägsta värdets princip (LVP). Det innebär att om tillgångskollektivet valutaterminer har negativt verkligt värde redovisas detta som skuld, och motsvarande nedskrivning görs. Skillnaden mellan terminskurs och avistakurs periodiseras över terminskontraktets löptid och redovisas som upplupen ränteintäkt.

Certifikat värderas kollektivt enligt LVP. Det innebär att om kollektivet certifikat har ett upplupet anskaffningsvärde som är högre än det verkliga värdet görs erforderlig nedskrivning på mellanskillnaden. Upplupen ränta på certifikat redovisas som upplupen intäkt i balansräkningen.

Banktillgodohavanden i utländsk valuta värderas till balansdagens valutakurs.

Kortfristiga skulder redovisas till anskaffningsvärde. Långfristiga skulder redovisas till upplupet anskaffningsvärde. Skulder i utländsk valuta värderas utifrån balansdagens valutakurs.

Beviljade forskningsmedel

Beviljade forskningsmedel redovisas direkt mot fritt eget kapital. Beviljade medel skuldförs vid beslutstillfället. Beviljade anslag som ska betalas ut av kommande års avkastning tas upp som eventualförpliktelse. Det innebär att det finns anslag som beviljats innevarande år, men som RJ åtagit sig att betala ut i framtiden, ur kommande års avkastning. Upplysningar om beslutade ramanslag utan slutlig förmånstagare lämnas i en not.

Eget kapital

Bokfört eget kapital utgörs av bundet och fritt eget kapital. Bundet eget kapital (stiftelsekapital) består av Jubileumsdonationen och Erik Rönnerbergs donationer. Enligt donationsvillkoren ska realvärdet för dessa donationer upprätthållas över tiden. Detta sker genom en årlig avsättning till bundet eget kapital, med ett belopp beräknat utifrån konsumentprisindex utveckling mellan åren. Det bundna egna kapitalet är inte tillgängligt för utdelning.

Fritt eget kapital består av Kulturvetenskapliga donationen och balanserat resultat. För denna donation gäller, som framgår av donationsvillkoren, att dess hela kapital får användas för anslag till forskning. Inom ramen för fritt eget kapital görs emellertid ändå en avsättning för bevarande av donationens realvärde.

Balanserat resultat består av vinstmedel med avdrag för avsättning för bevarande av donationernas realvärden samt för beviljade forskningsmedel. Enligt ett styrelsebeslut 1992 ska det balanserade resultatet som lägst uppgå till

ett belopp motsvarande tre års utdelning av forskningsmedel i normal omfattning.

Inkomstskatter

Aktuella skatter värderas utifrån de skattesatser och skatteregler som gäller på balansdagen. Uppskjutna skatter värderas utifrån de skattesatser och skatteregler som är beslutade före balansdagen.

Uppskjuten skattefordran avseende underskottsavdrag eller andra framtida skattemässiga avdrag redovisas i den utsträckning det är sannolikt att avdraget kan avräknas mot överskott vid framtida beskattning.

Fordringar och skulder nettoredovisas endast när det finns en legal rätt till kvittning.

Aktuell skatt, liksom förändring i uppskjuten skatt, redovisas i resultaträkningen om inte skatten är hänförlig till en händelse eller transaktion som redovisas direkt i eget kapital. I sådana fall redovisas även skatteeffekten i eget kapital.

Den uppskjutna skatteskulden beror på temporära skillnader för fastigheter, vilka uppkommer genom olika aktiveringsprinciper, skattemässigt och redovisningsmässigt samt skattemässiga avskrivningar som är högre än de redovisningsmässiga. Den uppskjutna skatteskulden som redovisas av RJ beror på att de skattemässiga värdena för förvaltningsfastigheterna efter övergången till K3 avviker från redovisade värden. Skatten beräknas som 22 % av skillnaden mellan det skattemässiga och redovisningsmässiga restvärdet för förvaltningsfastigheter.

Skattestatus

Stiftelsens ändamål är allmännyttigt och uppfyller även i övrigt kraven för inskränkt skattskyldighet. Detta innebär att RJ endast är skattskyldig för fastighetsinkomster och eventuella andra rörelseinkomster.

K3-konverteringens ingångsbalansräkning per 2017-01-31 har upprättats enligt följande

	Not	UB 2016 enl. tidigare princip	Justering	IB 2017 enl. K3-reglerna
Tillgångar				
Anläggningstillgångar				
Materiella anläggningstillgångar				
Fastigheter	15	262 568	2 488	265 056
Pågående nyanläggningar och förskott		77 278	0	77 278
Inventarier		163	0	163
Summa materiella anläggnings- tillgångar		340 009	2 488	342 497
Finansiella anläggningstillgångar				
Obligationer	17	1 726 150	-17 331	1 708 819
Floating-rate notes	18	759 667	-2 667	757 000
Aktier		5 457 360	0	5 457 360
Aktier, aktieägartillskott, fastighetsfonder		323 246	0	323 246
Hedgefonder		888 656	0	888 656
Vinstandelslån		4 600	0	4 600
Räntebärande lån, fastighetsfonder		92 628	0	92 628
Onoterade fastighetsfonder		250 994	0	250 994
Summa finansiella anläggnings- tillgångar		9 503 301	-19 998	9 483 303
Summa anläggningstillgångar		9 843 310	-17 510	9 825 800
Omsättningstillgångar				
Kortfristiga fordringar		3 232	0	3 232
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter		25 493	0	25 493
Certifikat		370 893	0	370 893
Valutaterminer		-		
Kassa och bank		73 078	0	73 078
Summa omsättningstillgångar		472 696		472 696
Summa tillgångar		10 316 006	0	10 298 496
Eget kapital och skulder				
Bundet eget kapital	25			
Stiftelsekapital		2 699 444	0	2 699 444
Fritt eget kapital	25			
Kulturvetenskapliga donationen		1 952 077	0	1 952 077
Balanserat resultat		4 339 010	-18 058	4 320 952
Summa eget kapital		8 990 531	-18 058	8 972 473

	Not UB 2016 enl. tidigare princip	Justering	IB 2017 enl. K3-reglerna
Obeskattade reserver			
Periodiseringsfonder	10 752	0	10 752
Summa obeskattade reserver	10 752		10 752
Avsättningar			
Avsättningar för pensioner	351	0	351
Avsättningar skatter	0	548	548
Summa avsättningar	351	548	899
Långfristiga skulder			
Inteckningslån	45 050	0	45 050
Summa långfristiga skulder	45 050	0	45 050
Kortfristiga skulder			
Beviljade ej utbetalda forskningsmedel	1 214 768	0	1 214 768
Leverantörsskulder	17 866	0	17 866
Valutaterminer	–		
Övriga kortfristiga skulder	25 237	0	25 237
Upplupna kostnader och förutbetalda in- täkter	11 451	0	11 451
Summa kortfristiga skulder	1 269 322	0	1 269 322
Summa skulder och avsättningar	1 325 475	548	1 326 023
Summa eget kapital och skulder	10 316 006	–17 510	10 298 496

Noter (KSEK) 2017-12-31

Not 1	Utdelningar	2017	2016
	Aktier	216 917	214 453
	Alternativa placeringar	16 437	2 084
	Summa	233 354	216 537

Not 2	Ränteintäkter	2017	2016
	Bankmedel	60	45
	Certifikat	15	334
	Floating-rate notes	3 143	4 618
	Obligationer	6 744	53 121
	Räntebärande lån, Areim och Profi	12 708	9 240
	Valutaterminer	149	2 004
	Vinstandelslån	–	–9 593
	Summa	22 819	59 769

Not 3	Resultat fastigheter	2017	2016
	Hysesintäkter	37 604	33 803
	Avskrivningar	–10 480	–5 538
	Återförd nedskrivning	–	10 700
	Övriga kostnader	–19 061	–19 164
	Löpande fastighetskostnader, Rekryten	–6 434	–292
	Resultat fastigheter före bokslutsdispositioner och skatt	1 629	19 509
	Avsättning till periodiseringsfond	–	–3 650
	Återföring från periodiseringsfond	2 591	2 250
	Skatt på årets resultat	–1 715	–2 409
	Summa	2 505	15 700

Se även not 6, 14, 15 och 16.

Not 4	Resultat från avyttring och nedskrivning av finansiella instrument	2017	2016
	Realisationsresultat obligationer	15 200	-15 418
	Återförd nedskrivning obligationer	–	11 255
	Nedskrivning obligationer	–	-15 593
	Realisationsresultat aktier	413 391	414 771
	Återförd nedskrivning aktier	110 618	123 887
	Nedskrivning aktier	-199 376	-110 618
	Återförd nedskrivning Midstar, aktier och aktieägartillskott	–	289
	Realisationsresultat floating-rate notes	–	-26
	Återförd nedskrivning floating-rate notes	–	7 636
	Realisationsresultat hedgefonder	51 217	35 805
	Realisationsresultat, onoterade fastighetsfonder	20	-863
	Realisationsresultat Sveafastigheter Fund III	-541	23 925
	Återförd nedskrivning, onoterade fastighetsfonder	–	2 433
	Nedskrivning floating-rate notes	–	-3 539
	Summa	390 529	473 944

Not 5	Finansiella kostnader	2017	2016
	Depåavgift	1 064	1 054
	Övriga finansiella kostnader	2 668	2 762
	Summa	3 732	3 816

Not 6	Räntekostnader	2017	2016
	Areim	3966	–
	Bankmedel	285	310
	Fastigheter	391	359
	Valutaterminer	25 328	15 455
	Summa	29 970	16 124

Not 7	Valutakursresultat m.m.	2017	2016
	Valutakursresultat orealiserat	-779	701
	Valutakursresultat valutaterminer	121 612	-86 529
	Summa	120 833	-85 828

Not 8	Löner, andra ersättningar och sociala kostnader	2017	2016
	Löner och andra ersättningar		
	Styrelse och verkställande direktör	3 847	3 673
	Övriga anställda	13 156	13 911
	Summa	17 003	17 584
	Sociala kostnader	8 807	10 148
	– varav pensionskostnader	3 210	3 814

Av pensionskostnader avser 0 (757) verkställande direktör.

Pensionskostnader eller pensionsförmåner för styrelseledamöter förekommer inte.

Not 9	Medelantal anställda	2017	2016
	Kvinnor	11	11
	Män	7	7
	Summa	18	18

Not 10	Ersättning till revisorer (inkl. moms)	2017	2016
	PwC		
	Internrevisionsuppdrag	453	313
	Rådgivning	117	85
	Riksrevisionen		
	Externrevisionsuppdrag	1 213	650
	Summa	1 783	1 048

Not 11	Inventarier	2017-12-31	2016-12-31
	Ingående anskaffningsvärden	4 430	4 322
	Inköp	75	142
	Försäljningar och utrangeringar	–	–34
	Utgående ackumulerade anskaffningsvärden	4 505	4 430
	Ingående avskrivningar	–4 267	–4 230
	Försäljningar och utrangeringar	–	34
	Årets avskrivningar	–72	–71
	Utgående ackumulerade avskrivningar	–4 339	–4 267
	Utgående restvärden enligt plan	165	163

Not 12	Årets resultat inklusive förändring av orealiserade vinster	2017	2016	
	Årets resultat	689 578	636 134	
	Förändring av orealiserade vinster, se nedan	507 029	352 896	
	Summa	1 196 607	989 030	
	Förändring av orealiserade vinster	2017	2016	Förändring
	Fastigheter	919 887	881 432	38 455
	Obligationer	3 238	—	3 238
	Floting-rate notes	5 281	—	5 281
	Aktier	2 268 959	1 940 464	328 495
	Fastighetsfonder, aktier och aktieägar-tillskott	292 389	128 492	163 897
	Hedgefonder	167 311	214 580	–47 269
	Onoterade fastighetsfonder	37 290	23 249	14 041
	Vinstandelslån, Sveafastigheter	3 250	4 568	–1 318
	Certifikat	31	10	21
	Valutaterminer	20 367	18 179	2 188
	Summa	3 718 003	3 210 974	507 029

Se även not 25.

Not 13	Avsättning för bevarande av realvärden
	Genomsnittsvärdet för konsumentprisindex 2017 uppgick till 322,11. Motsvarande indexvärde för 2016 var 316,43. Mellan 2016 och 2017 ökade således konsumentprisindex med 1,795 %. Det indexerade reala stiftelsekapitalet (bundet eget kapital) ska därför ökas med $2\,699\,444 \times 1,795\% = 48\,455$ medan Kulturvetenskapliga donationen (fritt eget kapital) ökas med $1\,952\,077 \times 1,795\% = 35\,040$.

Se vidare not 25 och rapporten Specificering förändring eget kapital.

Not 14	Fastigheter	Bokfört värde	Verkligt värde ¹⁾
	Styrpinnen 23, Stockholm	113 597	
	Brännaren 7, Stockholm	12 961	
	Sländan 2, Stockholm	6 085	
	Rekryten 6, Stockholm	106 401	
	Snöklockan 1, Stockholm	17 355	
	Jasminen 4, Stockholm	12 088	
	Apelträdet 5, Stockholm	11 775	
	Hjorten 17, Stockholm	13 848	
	Sånglärkan 12, Stockholm	55 004	
	Marknadsvärde samtliga fastigheter		1 269 000
	Summa	349 114	1 269 000

Fastigheterna ägs till 100 %.

1) Marknadsvärdet för fastigheterna baseras på externa värderingar utförda av Cushman & Wakefield (f.d. DTZ). Värderingarna utförs vid varje årsskifte för samtliga fastigheter.

Not 15	Fastigheter	2017-12-31	2016-12-31
	<i>Byggnader</i>		
	Ingående anskaffningsvärden	276 928	276 928
	Årets anskaffning/omklassificering	94 537	–
	Utrangering ROT Rekryten	–11 445	
	Effekt av övergång till K3	3 388	
	Utgående ackumulerade anskaffningsvärden	363 408	276 928
	Ingående avskrivningar	–110 979	–105 441
	Återföring avskrivningar utrangering ROT Rekryten	7 594	–
	Årets avskrivningar	–6 629	–5 538
	Effekt av övergång till K3	–900	
	Utgående ackumulerade avskrivningar	–110 914	–110 979
	Ingående nedskrivningar	–	–10 700
	Återförd nedskrivning	–	10 700
	Utgående ackumulerade nedskrivningar	–	–
	<i>Mark</i>		
	Ingående anskaffningsvärden	96 619	96 619
	Utgående ackumulerade anskaffningsvärden	96 619	96 619
	Utgående restvärden enligt plan byggnader och mark	349 113	262 568
	Taxeringsvärden, byggnader	272 527	272 527
	Taxeringsvärden, mark	375 776	375 776

Fastigheternas marknadsvärden framgår av not 14. Se även not 3, 6 och 16.

Not 16	Pågående nyanläggningar och förskott	2017-12-31	2016-12-31
	Ingående anskaffningsvärde	–	13 402
	Under året nedlagda kostnader, Rekryten	–	63 876
	Omklassificering	–77 278	–
	Utgående ackumulerade anskaffningsvärden	–77 278	77 278

Not 17	Obligationer	Nominellt belopp	Upplupet an- skaffningsvärde	Verkligt värde ¹⁾
	Svenska nominella obligationer, bostad			
	<i>Förfalloår</i>			
	2019	472 000	492 908	494 278
	2020	407 000	449 283	449 739
	2021	543 000	564 523	565 203
	2022	230 000	272 563	270 676
	2023	44 000	45 765	45 441
	Summa	1 696 000	1 825 042	1 825 337
	Svenska nominella obligationer, företag			
	<i>Förfalloår</i>			
	2018	11 400	11 452	11 477
	2019	85 000	84 954	86 236
	2020	28 000	27 946	29 320
	2023	30 000	31 062	31 430
	2025	14 000	13 995	13 889
	Summa	168 400	169 409	172 352
	Summa total	1 864 400	1 994 451	1 997 689
	Obligationer	2017-12-31		2016-12-31
	Ingående anskaffningsvärden	1 726 150		1 884 508
	Justering K3	–32 924		–
	Återförd nedskrivning	15 593		–
	IB enligt K3	1 708 819		–
	Investeringar	1 465 000		860 588
	Försäljningar	–1 209 000		–1 003 353
	Förändring av över-/underkurs	29 632		
	Nedskrivning	–		–15 593
	Redovisat värde	1 994 451		1 726 150

1) Obligationer marknadsvärderas till verkligt värde. Med verkligt värde avses senaste be-
talkurs på balansdagen eller, om sådan saknas, senaste köpkurs eller indikativt pris beräk-
nat på ett genomsnitt av tre marknadsaktörer. För tillfället används det tredje alternativet på
majoriteten av företagsobligationer.

Not 18	Floating-rate notes	Nominellt belopp	Upplupet an- skaffningsvärde	Verkligt värde ¹⁾
Svenska floating-rate notes				
<i>Förfalloår</i>				
	2018	300 000	300 000	300 365
	2019	224 000	224 000	225 317
	2020	252 000	252 561	254 650
	2021	32 000	32 000	32 809
	2022	64 000	64 000	64 276
	2024	20 000	20 000	20 592
	2025	80 000	80 000	79 834
	Summa	972 000	972 561	977 843
	Floating-rate notes	2017-12-31	2016-12-31	
	Ingående anskaffningsvärden	759 668	748 897	
	Justering K3	-6 207		
	Återförd nedskrivning	3 539		
	IB enligt K3	757 000		
	Investeringar	299 000	100 136	
	Försäljningar	-84 000	-85 826	
	Förändring av över/underkurs	561	-	
	Nedskrivning	-	-3 539	
	Redovisat värde	972 561	759 668	

1) Floating-rate notes marknadsvärderas till verkligt värde. Med verkligt värde avses senaste betalkurs på balansdagen eller, om sådan saknas, senaste köpkurs eller indikativt pris beräknat på ett genomsnitt av tre marknadsaktörer. För tillfället används det tredje alternativet på majoriteten av floating-rate notes.

Not 19	Aktier	Antal	Anskaffnings- värde	Verkligt värde ¹⁾
	Svenska aktier			
	ABB	450000	94 752	99 135
	Alfa Laval	245 000	35 531	47 481
	Assa Abloy B	630 000	62 861	107 352
	AstraZeneca SDB	70 000	37 521	39 795
	Atlas Copco B	930 000	175 890	292 577
	Atrium Ljungberg AB B	400 000	52 120	52 120
	Autoliv SDB	75 000	60 927	78 525
	Balco	625 000	35 000	38 750
	Beijer Alma AB B	130 135	20 632	34 095
	Betsson AB B	200 000	11 707	12 100
	Boliden	280 000	74 388	78 568
	CellaVision	180 000	20 158	25 875
	Coor Service	550 000	20 305	34 375
	CTT Systems	121 043	18 785	20 214
	Dometic	550 000	36 028	45 953
	Electrolux B	175 000	30 732	46 253
	Elekta B	350 000	23 713	23 713
	Ericsson B	1 800 000	96 930	96 930
	Essity AB B	650 000	8 956	151 450
	Fabege	280 000	31 150	48 888
	Fagerhult	210 000	21 105	21 105
	Fenix Outdoor International B	70 000	4 986	68 250
	Hennes & Mauritz B	730 000	123 589	123 589
	Hexagon AB B	290 000	78 792	119 161
	Hexpol	450 000	37 418	37 418
	Holmen B	90 000	28 182	39 240
	ICA Gruppen	205 000	56 549	61 070
	Industrivärden C	290 000	46 608	58 725
	Indutrade	121 000	12 291	27 056
	Investor B	425 000	79 710	158 993
	Inwido AB	150 000	12 005	12 563
	JM B	60 000	11 214	11 214
	Kindred Group	500 000	45 752	58 700
	Kinnevik B	250 000	59 015	69 325
	Kungsleden	600 000	28 741	35 700
	Nolato B	75 000	13 616	40 425
	Nordea	2 250 000	143 877	223 424
	Pandox AB	100 000	12 490	15 850
	SAAB AB B	130 000	51 870	51 870
	Sandvik	930 000	89 454	133 641

Not 19	Aktier	Antal	Anskaffnings- värde	Verkligt värde ¹⁾
	SCA B	600 000	50 730	50 730
	SEB A	1 350 000	90 946	130 005
	Securitas B	350 000	49 287	50 120
	Skanska B	440 000	74 329	74 800
	SKF B	300 000	48 159	54 660
	SOBI	250 000	26 349	28 075
	Svenska Handelsbanken A	850 000	77 143	95 370
	Swedbank A	800 000	114 585	158 320
	Tele2 B	850 000	84 688	85 680
	Telia Co.	900 000	32 895	32 895
	Trelleborg B	150 000	23 563	28 500
	Troax	157 397	14 135	43 835
	Volvo B	1 400 000	127 960	213 779
	ÅF B	200 000	24 652	36 180
	Summa svenska aktier		2 744 771	3 824 417
	Internationella aktier	Antal	Anskaffnings- värde	Verkligt värde¹⁾
	<i>Australien</i>			
	Iluka resources	400 000	18 132	25 996
	Wespac Banking Group	120 000	24 040	24 040
	<i>Brasilien</i>			
	ITAU Unibanco (American Deposit Receipts)	407 000	28 707	43 298
	<i>Danmark</i>			
	Danske Bank	90 000	21 298	28 680
	Novo Nordisk B	50 000	22 060	22 060
	<i>Frankrike</i>			
	BNP Paribas	50 000	19 199	30 609
	Kering	6 500	18 856	25 121
	LVMH	13 500	17 448	32 580
	Schneider Electric	4 000	2 355	2 787
	Total	126 000	47 258	57 055
	<i>Holland</i>			
	ING Groep	400 000	44 077	60 284
	NN Group NV	56 000	18 986	19 892
	Unilever NL	68 000	26 917	31 400
	<i>Hongkong</i>			
	AIA Group	600 000	19 135	41 874
	China Mobile	409 500	33 981	33 981
	CK Asset Holdings LTD	310 000	18 291	22 170

Not 19	Aktier	Antal	Anskaffnings- värde	Verkligt värde ¹⁾
	<i>Japan</i>			
	Itochu	420 000	36 661	64 161
	Keyence Corp	8 000	26 334	36 681
	Nidec Corp	36 000	23 293	41 344
	Nippon Telegraph & Telephone	50 000	19 253	19 253
	Panasonic	470 000	40 449	56 316
	Seven & I Holdings Co	98 000	27 715	33 337
	Tokio Marine HLD Inc	53 000	18 579	19 793
	Toyota Motor	61 400	27 160	32 171
	<i>Kanada</i>			
	Rogers Communications Inc	23 000	6 582	9 604
	Toronto-Dominion Bank	151 000	47 330	72 501
	<i>Kina</i>			
	Alibaba Group	33 000	22 901	46 565
	China Construction Bank	4 000 000	23 852	30 156
	<i>Norge</i>			
	Norsk Hydro	261 583	13 647	16 264
	Olav Thon	100 000	16 254	16 254
	<i>Schweiz</i>			
	Nestlé	112 000	40 609	78 798
	Roche	25 000	45 570	51 738
	<i>Singapore</i>			
	DBS Group	300 000	25 109	45 630
	<i>Spanien</i>			
	Banco Santander	742 190	34 490	39 990
	Industria de Diseno textil	95 000	27 135	27 135
	<i>Storbritannien</i>			
	Astra Zeneca	34 000	18 253	19 230
	Prudential	210 000	25 278	44 195
	Reckitt Benckiser	66 000	38 579	50 435
	Royal Dutch Shell B	361 000	77 798	100 016
	Vodafone Group	800 000	20 502	20 764
	<i>Sverige</i>			
	Atlas Copco B	70 000	22 022	22 022
	Boliden	100 000	27 088	28 060
	Volvo B	260 000	38 936	39 702
	<i>Sydkorea</i>			
	Samsung	500	2 534	9 810
	Samsung Electronics (Global Deposit Receipts)	9 500	38 614	93 134

Not 19	Aktier	Antal	Anskaffnings- värde	Verkligt värde ¹⁾
	<i>Tyskland</i>			
	Daimler	28 000	16 984	19 495
	Kion group AG	35 000	13 140	24 775
	Linde AG Bearer Shares	10 000	14 282	19 142
	Siemens	24 000	22 292	27 414
	<i>USA</i>			
	3M	24 000	16 957	46 226
	Abbvie	20 000	15 828	15 828
	Alexion Pharmaceuticals	14 000	13 701	13 701
	Alphabet Inc. Class A	2 500	5 367	21 551
	Alphabet Inc. Class C	3 107	10 599	26 605
	Anthem Inc.	16 000	26 050	29 461
	Apple Inc.	104 000	97 161	144 026
	AT&T Inc.	135 000	42 953	42 953
	Bank of America	250 000	34 886	60 393
	Biogen	10 000	25 247	26 070
	Blackstone	170 000	20 673	44 545
	Boston Scientific Corp	120 000	24 344	24 344
	Bristol Myers Squibb	42 000	21 062	21 062
	Broadcom Ltd	17 000	33 336	35 739
	CBRE Group	62 000	18 024	21 974
	Celgene	29 000	24 766	24 766
	Cisco Systems	217 000	34 266	68 012
	Citigroup	98 000	27 025	59 674
	Comcast Corp.	155 000	32 383	50 800
	DowDuPont	92 000	41 203	53 619
	Electronic Arts	32 000	22 102	27 512
	Eli Lilly & Co	49 000	33 867	33 867
	Exxon Mobil	35 000	22 277	23 956
	Facebook Inc.	15 000	20 073	21 660
	Fedex Corp.	25 000	36 184	51 052
	General Electric	30 000	4 284	4 284
	Halliburton co	60 000	20 724	23 995
	Home Depot	40 000	48 134	62 039
	Ingersoll Rand	32 000	17 368	23 356
	Intel	50 000	7 160	18 887
	International Flavors & Fragrances	14 000	14 232	17 484
	Johnson & Johnson	12 000	6 107	13 720
	JPMorgan Chase	120 000	38 568	105 015
	Medtronic Inc.	29 000	15 757	19 163
	Merck US	100 000	41 482	46 047

Not 19	Aktier	Antal	Anskaffnings- värde	Verkligt värde ¹⁾
	Microsoft Corp.	222 000	45 024	155 401
	Mondelez International	143 000	29 818	50 085
	Nike	117 000	34 678	59 888
	Oracle	50 000	17 452	19 345
	Pepsi Co.	49 000	26 723	48 086
	Procter & Gamble Co.	84 000	57 858	63 158
	Rockwell Automation Inc.	27 000	26 004	43 383
	Starbucks	99 000	30 937	46 527
	Thermo Fisher Scientific Inc.	20 000	31 077	31 077
	United Health Group	25 000	36 568	45 102
	United Parcel Service	30 000	28 660	29 251
	Valero	30 000	17 652	22 564
	Visa Inc.	33 000	11 411	30 791
	Walt Disney	85 000	37 920	74 782
	Wells Fargo	96 000	34 893	47 662
	WestRock	40 000	18 788	20 691
	Summa internationella aktier		2 679 578	3 868 891
	Summa aktier totalt		5 424 349	7 693 308
	Aktier	2017-12-31	2016-12-31	
	Ingående anskaffningsvärden	5 567 978	5 255 529	
	Investeringar	2 476 475	2 803 890	
	Försäljningar	-2 420 729	-2 491 441	
	Utgående anskaffningsvärden	5 623 724	5 567 978	
	Ingående nedskrivningar	-110 618	-123 887	
	Återförd nedskrivning	110 618	123 887	
	Årets nedskrivning	-199 376	-110 618	
	Utgående nedskrivningar	-199 376	-110 618	
	Redovisat värde	5 424 348	5 457 360	

1) Aktierelaterade värdepapper (inkl. aktiekonvertibler) marknadsvärderas till verkligt värde. Med verkligt värde avses senaste betalkurs på balansdagen eller, om sådan saknas, senaste köpkurs. Utländska värdepapper värderas utifrån balansdagens valutakurs.

Not 20	Alternativa placeringar	Antal andelar	Anskaffningsvärde	Verkligt värde ¹⁾
	Hedgefonder			
	Ambrosia	987 081	100 000	102 697
	Blackstone Partners OS	5 638	64 754	72 915
	Brummer Multi-Strategy	23 104	50 823	56 178
	Carve	68 702	70 000	92 896
	Madrague	38 721	53 401	60 075
	Manticore	17 237	30 972	42 307
	Nektar	55 015	95 151	138 351
	Observatory	46 460	85 625	137 318
	Ram One	55 063	61 893	77 193
	Summa, hedgefonder		612 619	779 930
	Vinstandelslån			
	Sveafastigheter Fund II		300	767
	Sveafastigheter Fund III		1 311	4 094
	Summa, vinstandelslån		1 611	4 861
	Onoterade fastighetsfonder			
	Skandia/Thule	226 665	250 000	287 290
	Summa, onoterade fastighetsfonder		250 000	287 290
	Aktier och aktieägartillskott, fastighetsfonder			
	Aktier och aktieägartillskott		522 323	814 712
	Räntebärande lån		214 692	214 692
	Summa, fastighetsfonder		737 015	1 029 404
	Summa, alternativa placeringar		1 601 245	2 101 485
	Hedgefonder		2017-12-31	2016-12-31
	Ingående anskaffningsvärden		888 654	791 230
	Investeringar		–	269 755
	Försäljningar		–276 035	–172 329
	Utgående anskaffningsvärden		612 619	888 656
	Redovisat värde		612 619	888 656
	Vinstandelslån		2017-12-31	2016-12-31
	Ingående anskaffningsvärden		4 600	80 762
	Investeringar		–	1 246
	Försäljningar		–2 989	–77 408
	Utgående anskaffningsvärden		1 611	4 600
	Redovisat värde		1 611	4 600

Not 20	Alternativa placeringar	Antal andelar	Anskaffnings- värde	Verkligt värde ¹⁾
	Onoterad fastighetsfond		2017-12-31	2016-12-31
	Ingående anskaffningsvärden		250 994	49 223
	Investeringar		–	250 000
	Försäljningar		–994	–48 229
	Utgående anskaffningsvärden		250 000	250 994
	Ingående nedskrivningar		–	–2 433
	Återförd nedskrivning		–	2 433
	Årets nedskrivning		–	–
	Utgående nedskrivningar		–	–
	Redovisat värde		250 000	250 994
	Aktier och aktieägartillskott, fastighetsfonder		2017-12-31	2016-12-31
	Ingående anskaffningsvärden		323 246	312 062
	Investeringar		280 395	94 250
	Försäljningar		–81 318	–83 066
	Utgående anskaffningsvärden		522 323	323 246
	Ingående nedskrivningar		289	–289
	Återförd nedskrivning		–289	289
	Årets nedskrivning		–	–
	Utgående nedskrivningar		–	–
	Redovisat värde		522 323	323 246
	Räntebärande lån, fastighetsfonder		2017-12-31	2016-12-31
	Ingående anskaffningsvärden		92 628	104 422
	Investeringar		143 118	36 002
	Försäljningar		–21 054	–47 796
	Utgående anskaffningsvärden		214 692	92 628
	Redovisat värde		214 692	92 628
	Kvarstående investeringsåtaganden i fastig- hetsfonder och delägda fastighetsbolag		2017-12-31	2016-12-31
	Kvarstående åtagande i Sveafastigheter Fund II (vinstandelslån).			
	Åtagandet gäller t.o.m. den 30 juni 2019.		2 560	2 560
	Kvarstående åtagande i Sveafastigheter Fund III (vinstandelslån).			
	Åtagandet gäller t.o.m. den 31 december 2017.		11 230	13 140

Kvarstående åtagande i fastighetsfonden Areim.	48 435	60 663
Kvarstående åtagande i fastighetsfonden Areim Brädstapeln.	17 192	17 192
Kvarstående åtagande i fastighetsfonden Areim III.		
Åtagandet gäller t.o.m. den 14 december 2019.	153 998	216 703
Kvarstående åtagande i fastighetsfonden Profi.		
Åtagandet gäller t.o.m. den 26 november 2021.	46 875	57 284
Kvarstående åtagande i Midstar Hotels.		
Åtagandet gäller t.o.m. den 31 december 2028.	12 645	113 352
Kvarstående åtagande i Intea.	100 677	–
Summa	393 612	480 894

1) Hedgefonder, vinstandelslån, onoterade fastighetsfonder och fastighetsfonder marknadsvärderas till verkligt värde. Med verkligt värde avses det värde som rapporterats från respektive fondförvaltare. Utländska värdepapper värderas utifrån balansdagens valutakurs.

Not 21	Kortfristiga fordringar	2017-12-31	2016-12-31
	Hysesfordringar m.m.	982	57
	Löneförskott	1	1
	Skattefordran 2015	–	1 229
	Skattefordran 2016	223	598
	Skattefordran 2017	2 998	–
	Uppskjuten skattefordran	6 497	
	Sålda ej betalda värdepapper	49 770	1 347
	Övriga	17 118	–
	Summa	77 589	3 232

Not 22	Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	2017-12-31	2016-12-31
	Upplupna räntor	29 817	25 178
	Förutbetalda kostnader	302	315
	Summa	30 119	25 493

Not 23	Certifikat	Nominellt belopp	Anskaffningsvärde	Verkligt värde¹⁾
	Förfall 2018			
	Företagscertifikat			
	Kvartal 1	125 000	125 044	125 039
	Kvartal 2	75 000	75 005	75 041
	Kvartal 3	–	–	
	Kvartal 4	–	–	
	Summa	200 000	200 049	200 080

1) Certifikat marknadsvärderas till verkligt värde. Med verkligt värde avses senaste betalkurs på balansdagen eller, om sådan saknas, senaste köpkurs.

Not 24	Valutaterminer	Nominellt belopp	Marknadsvärde ¹⁾
	Köpt/såld valuta		
	<i>Förfallomånad 2018-01</i>		
	SEK/EUR	157 072	-3 209
	SEK/GBP	57 934	-1 665
	SEK/JPY	101 504	-166
	SEK/USD	268 112	-1 840
	<i>Förfallomånad 2018-02</i>		
	SEK/EUR	16 820	106
	SEK/USD	325 962	7 886
	<i>Förfallomånad 2018-03</i>		
	SEK/EUR	149 372	1 868
	SEK/GBP	56 283	1 170
	SEK/JPY	52 450	1 634
	SEK/USD	519 632	14 583
	Summa	1 705 141	20 367

1) Valutaterminer marknadsvärderas till verkligt värde. Med verkligt värde avses senaste betalkurs på balansdagen eller, om sådan saknas, senaste köpkurs. Om tillgångskollektivet valutaterminer har negativt marknadsvärde redovisas detta som skuld och motsvarande nedskrivning görs.

Not 25	Eget kapital, marknadsvärde ⁵⁾			
	Bundet eget kapital ¹⁾	Fritt eget kapital		Eget kapital
		Kulturvetenskapliga donationen	Balanserat resultat	
Utgående balans 2016-12-31			7 549 985	
Justering K3			-18 058	
Eget kapital 2017-01-01	2 699 444	1 952 077	7 531 927	12 183 448
Avsättning för bevarande av donationernas realvärde ²⁾	48 455	35 040	-83 495	-
Årets resultat inklusive förändring av orealiserade vinster ³⁾			1 196 607	1 196 607
Återbetalade forskningsmedel			12 502	12 502
Beviljade forskningsmedel ⁴⁾			-427 659	-427 659
Eget kapital 2017-12-31	2 747 899	1 987 117	8 229 882	12 964 898

1) Jubileumsdonationen och Erik Rönnbergs donationer.

2) Av förarbetena till Jubileumsdonationen framgår att donationens realvärde ska upprätthållas över tiden. Samma grundläggande bestämmelse gäller för de båda privata donationer som RJ erhållit (Erik Rönnbergs donationer) Se not 13.

3) Se not 12.

4) För beviljade forskningsmedel, se not 32.

5) Stiftelsens förmögenhet definieras som eget kapital till marknadsvärde och motsvarar nettoförmögenhet vid värdering av tillgångar och skulder till marknadsvärden.

Not 26	Periodiseringsfonder	2016
	Periodiseringsfond 2011	–
	Periodiseringsfond 2012	1 055
	Periodiseringsfond 2013	1 578
	Periodiseringsfond 2015	1 879
	Periodiseringsfond 2016	3 649
	Summa	8 161
		10 752

Not 27	Inteckningslån		
	Räntesats	Förfallodag	Belopp
		Räntebindning	
	3 mån. rörligt	90 dagar, rörligt	7 100
	3 mån. rörligt	2018-02-01	18 000
	3 mån. rörligt	2018-03-20	19 950
	Summa		45 050

Not 28	Övriga kortfristiga skulder	2017-12-31	2016-12-31
	Personalens källskatt	1 320	1 228
	Förvaltade medel för samprojekt	14 097	20 101
	Moms hyror redovisningskonto	623	609
	Ej likviderade affärer	119 213	3 299
	Övrigt	340	
	Summa	135 593	25 237

Not 29	Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	2017-12-31	2016-12-31
	Sociala avgifter	1 221	1 115
	Intjänade ej uttagna semesterdagar	618	1 913
	Särskild löneskatt på pensionsförsäkrings-premier	720	852
	Upplupna räntor	32	31
	Förutbetald hyresintäkt	3 997	3 871
	Övriga upplupna kostnader, fastigheter	130	572
	Övriga upplupna kostnader	5 361	3 097
	Summa	12 079	11 451

Not 30	Ställda säkerheter	2017	2016
	För egna avsättningar och skulder		
	Avseende skuld för inteckningslån och derivathandel		
	Fastighetsinteckningar	49 371	49 371
	Summa	49 371	49 371

Not 31	Eventualförpliktelser	2017	2016
	Beviljade anslag att utgå ur kommande års avkastning	3 700	4 550
	Summa	3 700	4 550

Not 32	Beviljade medel till forskning	2017	2016
	Medel från Jubileumsdonationen	147 941	142 712
	Medel från Kulturvetenskapliga donationen	278 918	294 633
	Medel från Erik Rönnerbergs donation för forskning om åldrande och åldersrelaterade sjukdomar	600	600
	Medel från Erik Rönnerbergs donation för forskning om sjukdomar under de tidiga barnåren	200	200
	Summa	427 659	438 145

För mer detaljerad information, se avsnittet "Översikt över den forskningsstödande verksamheten under 2017" (s. 5–28).

Not 33	Ramanslag	2017	2016
	Ej utnyttjade ramanslag	40 705	59 262
	Summa	40 705	59 262

Not 34	Väsentliga händelser efter räkenskapsårets slut
	Inga väsentliga händelser har inträffat efter räkenskapsårets slut.

BILAGA 1

Donationernas marknadsvärde (belopp i KSEK)

De medel som Stiftelsen Riksbankens Jubileumsfond förvaltar härrör från fyra donationer:

- Donation från Sveriges riksbank för att främja och understödja vetenskaplig forskning (Jubileumsdonationen)
- Kulturvetenskapliga donationen
- Erik Rönnbergs donation för forskning om åldrande och åldersrelaterade sjukdomar
- Erik Rönnbergs donation för forskning om sjukdomar under de tidiga barnåren.

(För en mer utförlig beskrivning av ändamålen för de olika donationerna hänvisas till avsnittet "Översikt över den forskningsstödjande verksamheten under 2016").

Samtliga medel som donerats till Riksbankens Jubileumsfond samförvaltas. Avkastningen från de olika donationerna ska emellertid gå till olika ändamål. Stiftelsens totala avkastning på förvaltade medel måste därför fördelas på de olika donationerna.

Vid ingången av 2016 var marknadsvärdet för de olika donationerna följande:

1. Jubileumsdonationen	8 496 554	69,74 %
2. Kulturvetenskapliga donationen	3 650 185	29,90 %
3. Erik Rönnbergs donation för forskning om åldrande och åldersrelaterade sjukdomar	28 071	0,23 %
4. Erik Rönnbergs donation för forskning om sjukdomar under de tidiga barnåren	8 638	0,07 %
Totalt eget kapital vid ingången av 2017	12 183 448	

Riksbankens Jubileumsfonds totala avkastning 2017 (bokföringsmässigt resultat + förändring av realiserade vinster = 689 578 + 507 029 = 1 196 607) ska proportioneras ut på de olika donationerna.

1. <i>Jubileumsdonationen</i>	
Ingående värde	8 496 554
Andel av årets totala avkastning	834 496
Årets anslag och återbetalade anslag	-289 524
Marknadsvärde 2017-12-31	9 041 526
2. <i>Kulturvetenskapliga donationen</i>	
Ingående värde	3 650 185
Andel av årets totala avkastning	358 506
Årets anslag och återbetalade anslag	-124 382
Marknadsvärde 2017-12-31	3 884 309
3. <i>Erik Rönnbergs donation för forskning om åldrande och åldersrelaterade sjukdomar</i>	
Ingående värde	28 071
Andel av årets totala avkastning	2 757
Årets anslag och återbetalade anslag	-957
Marknadsvärde 2017-12-31	29 871
4. <i>Erik Rönnbergs donation för forskning om sjukdomar under de tidiga barnåren</i>	
Ingående värde	8 638
Andel av årets totala avkastning	848
Årets anslag och återbetalade anslag	-294
Marknadsvärde 2017-12-31	9 192
Totalt eget kapital till marknadsvärde 2017-12-31	12 964 898

BILAGA 2

Balansposters bokförda värde och jämförande marknadsvärde (KSEK) 2017

	Not	2017-12-31		2016-12-31	
Tillgångar		Bokförda värden	Marknadsvärden	Bokförda värden	Marknadsvärden
Anläggningstillgångar					
Materiella anläggningstillgångar					
Fastigheter	14,15	349 113	1 269 000	262 568	1 144 000
Pågående nyanläggningar och förskott	16			77 278	77 278
Inventarier	11	165	165	163	163
Summa materiella anläggningstillgångar		349 278	1 269 165	340 009	1 221 441
Finansiella anläggningstillgångar					
Obligationer	17	1 994 451	1 997 689	1 726 150	1 726 150
Floating-rate notes	18	972 561	977 842	759 667	759 667
Aktier	19	5 424 349	7 693 307	5 457 360	7 397 824
Aktier och aktieägartillskott, fastighetsfonder	20	522 323	814 712	323 246	451 738
Hedgefonder	20	612 619	779 930	888 656	1 103 238
Vinstandelslån	20	1 611	4 861	4 600	9 168
Räntebärande lån, fastighetsfonder	20	214 692	214 692	92 628	92 628
Onoterade fastighetsfonder	20	250 000	287 290	250 994	274 242
Summa finansiella anläggningstillgångar		9 992 606	12 770 323	9 503 301	11 814 655
Summa anläggningstillgångar		10 341 884	14 039 488	9 843 310	13 036 096
Omsättningstillgångar					
Kortfristiga fordringar	21	77 589	77 589	3 232	3 232
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	22	30 119	30 119	25 493	25 493
Certifikat	23	200 049	200 080	370 893	370 903
Valutaterminer	24	-	20 367	-	18 179
Kassa och bank		96 065	96 065	73 078	73 078
Summa omsättningstillgångar		403 822	424 220	472 696	490 885
Summa tillgångar		10 745 706	14 463 708	10 316 006	13 526 981

	Not	2017-12-31	2016-12-31		
		Bokförda värden	Marknadsvärden	Bokförda värden	Marknadsvärden
Eget kapital och skulder					
<i>Bundet eget kapital</i>	25				
Stiftelsekapital		2 747 899	2 747 899	2 699 444	2 699 444
Fritt eget kapital	25				
Kulturvetsenskapliga donationen		1 987 116	1 987 116	1 952 077	1 952 077
Balanserat resultat		4 511 880	8 229 882	4 339 010	7 549 985
Summa eget kapital		9 246 895	12 964 897	8 990 531	12 201 506
<i>Obeskattade reserver</i>					
Periodiseringsfonder	26	8 161	8 161	10 752	10 752
Summa obeskattade reserver		8 161	8 161	10 752	10 752
<i>Avsättningar</i>					
Avsättningar för pensioner		323	323	351	351
Avsättning skatter		8 759	8 759	-	-
Summa avsättningar		9 082	9 082	351	351
<i>Långfristiga skulder</i>					
Inteckningslån	27	45 050	45 050	45 050	45 050
Summa långfristiga skulder		45 050	45 050	45 050	45 050
Kortfristiga skulder					
Beviljade ej utbetalda forskningsmedel		1 283 441	1 283 441	1 214 768	1 214 768
Leverantörsskulder		5 405	5 405	17 866	17 866
Övriga kortfristiga skulder	28	135 593	135 593	25 237	25 237
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	29	12 079	12 079	11 451	11 451
Summa kortfristiga skulder		1 436 518	1 436 518	1 269 322	1 269 322
Summa skulder och avsättningar		1 498 811	1 498 811	1 325 475	1 325 475
Summa eget kapital och skulder		10 745 706	14 463 708	10 316 006	13 526 981